BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXIX
A
44
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

A . M . D . G.

SYMBOLUM ADEPTORUM



FINIS PRINCIPII
EST
PRINCIPIUM FINIS.



DISCEPTATIO

Practicæ Manualis experimento veraciter comprobata De duobus Artis & Naturæ miraculis: hoc est de Liquore Alchaest Lapide Philosopho Sale ♀ Volatili: &c.

Auctore Ludov: de Comitibus.

Francofurti

Apud Hermannum à Sand[e]

BIBLIOTECA ... V. EMANUEL



CLARA FIDELISQVE ADMONITORIA DISCEPTATIO PRACTICÆ MANVALIS
experimento veraciter comprobata.

De duobus Artis, & Naturæ miraculis:

Hoc eſt

DE LIQUORE ALCHAEST; nec non Lapide Philoſophico, atque amborum materia, operandi ratione, Difficultate, Viribus, ac inter ſe Convenientia, & Diſcrimine, De Sale quoque Tartari Volatili, &c.

In gratiam Hermeticæ Artis Studioſorum conſcripta.

AUCTORE
LUDOVICO DE COMITIBUS
Macer. Phil. & Med. D. Ope Viri peritiſſimi Ord. trium Magorum Equitis in Viridi Cruce Symbolica.

FRANCOFVRTI,
Apud Hermannum à Sande.

M. DC. LXIV.

Auctor ad Sophochymicos.

Abdita naturæ quiſquis pertingere curat,
Perlegat, & vivũ præparet artis avem.
Tunc ne prætereat fugientis ſigna volucris
Prænitidi, & Viridis ſervet ubique modum.
Excutiat repetens ter rite quaterque laborem,
Donec ab impuro candidus hoſte volet,
Hora tranſacta carum igni adjungat amicum
Ignis, ut hinc fiat cœlica fontis aqua.
Sic ſuperans auget ſolares Cinthia vires:
Inde repurgatus ſolque reſurgit aquis.
Creſcit in immenſum miranda potentia Fætus
Rurſus, ut ante, brevi ſi peragatur opus.
Semine ſolari ſuper additur aurea tandem
Virtus, atque hic eſt totus in Arte labor.

SE-

SERENISSIMO, AC REVEREN-
DISSIMO D.D.

LEOPOLDO GVILI-ELMO.

ARCHIDUCI AUSTRIÆ.

Duci Burgūndiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Vvirtembergæ, Generali Militiæ Hieroſolimitanæ. Ordinis Beatæ Mariæ Virginis Teutonicorum in Pruſſia Adminiſtratori; ac ejuſdem per Germaniam, & Italiam, parteſque tranſmarinas Magno Magiſtro. EPISCOPO *Argentinenſi, Halberſtadienſi, Paſſavienſi, Olomucenſi, & Vvratislavienſi. Abbatiarum principalium Herfeldenſis, Marbacenſis, & Ludecenſis Adminiſtratori. Comiti Tyrolis, & Goritiæ. Langravio Alſatiæ, & Gubernatori Generali Burgundicarum Provinciarum &c. Domino ſuo Clementiſſimo.*

PRINCIPIBUS Viris ſuos dicandi ſtudiorũ labores, jam multis ab hinc ſeculis non improbanda ſcribentiũ extat cõſuetudo, ut ſic illis ſuæ venerationis, ac obſervantiæ ſpecimen exhibeant, & operibus decus, atque ſplendorem ex Principum nobilitatis luce concilient, ſibique defenſionem, ſi qua opus fuerit, contra imperitorum ac invidorum improbitatem parent. Eòque mos hic laudabilior, ac imitatione dignior cenſeri meretur, quò major habita ratio fuerit Viri, cui exhibetur, virtutis ac majeſtatis, & muneris oblati præſtantiæ: ut hinc gratius amplectatur, vultuque hilariori excipiatur oblatio: illinc ſcripto tutela paretur potentior, lumenque fulgentius accedat. Quæ omnia

omnia mihi benè conſulta fuiſſe , nemo non fateri cogetur , cum meum hunc libellum mole quidem exiguum, at rerum, quas promit æſtimatione prægrandem Ampliſſimæ Sapientiæ tuæ committere, tuo nomine inſignire, excelſa nobilitate exornare decreverim , tuoque patrocinio fultum per doctorum Virorum manus divagari permiſerim. Quis namque poterat occurrere, cui non dicam magis, ſed æquè ac Tibi ſint hæc ſimul omnia collata felicius ? Neque hîc Auſtriaci generis tui ſplendorem, ac radiantem nobilitatem ſcripto perſtringere auſim. Sat mihi fore arbitror ſi Te Glorioſiſſimorum ſanctæ record. Imperatorum Ferdinandi Secundi Filium, nec non Ferdinandi Tertii Fratrē dixerim, cui Nepos Cæſar eſt LEOPOLDUS pręſentis Ævi jubar fulgidiſſimū nobis divinitus conceſſum, qui Majo-

rum ſuorum inclytis virtutibus non minus, quam dignitatibus coronatus feliciſſimum diuturnioris Imperii argumentum exhibet: atque ſicut Orbis Chriſtiani votis ſolamen, ac firmamentum ardenter expetitum, & expectatum: ita Chriſtiani Nominis hoſtibus ſidus inviſum, ac formidoloſum terriculamentum. Eximia vero incomparabilis Animi Tui ornamenta Sereniſſime Princeps, neminem niſi temerè ſcripto comprehendere auſurum putaverim, cum ex calami levitate non ſat graviter, ex paginarum fragilitate firmiter, ex atramenti obſcuritate dilucidè tractari, nec pro rei veritate, ac merito vel diſertiſſimo cuivis verbis enarrari valerent. Quid enim de tua incomparabili in Deum pietate, in cunctis peragendis prudentia, fortitudine, temperantia, ac in primis regali juſtitia, quid de magnanimitate

mitate, quid de liberalitate, morumque ſuavitate tua veriſſimè etiam ſcribenti crederetur? Scientias tum ſpeculativas, tum practicas, quibus ingenio etiam præclarioribus antecellis, non vulgares, admirandamque Sapientiam non humanam; at divinam quotquot te noſcunt, fatentur omnes: univerſa cuncta ſapis, ac intelligis. Cum vero inter cœtera ſtudiorum genera (ſi per graviorum curarum otia liceat) Chymicorum miraculorum indagine præſertim oblecteris, non abs re mihi peractum eſſe duxi, ſi quæ in arte tam excelſa experimento cognoverim Tuæ Sapientiæ probanda obtuliſſem, ut ſic Tanti Viri teſtimonio firmata alacrius in Hominum Peritorum animos irreperent, ac plauſibilius exciperentur, quamvis vereri de re hac haud rationabile videatur, quis enim niſi ſtolidus, vel inſcius non

amplectatur, quod ſibi proficuum ac jucundum futurum ſperet? quod duorum profectò nomine cognoſcet, quorum amore penè mortales cuncti teneri ſolent, fortunarum copia, & corporis incolumitate, in quibus mundana felicitas conſiſtere judicatur.

Permitte igitur Sereniſſime Princeps Imperiali Tuo Stemmate ſignari, ſecundis Tuis auſpiciis præmunitum prodire hunc Sophiæ occultioris fœtum, quem ſi Tibi non injucundum adveniſſe ſcivero, nil ultra, quod meis votis petere poſſim, habebo. Vale

Sereniſſimæ, & Imperialis Celſitudinis Tuæ

Addictiſſimus

Ludovicus de Comitibus.

INDEX DISCEPTATIONUM.

Quæ in hoc Opere continentur.

Præfatio ab Lectores Candidos.
De Nomine Alchaeſt : & ejus Præſtantia. Diſc.1. pag.1.
De Materia liquoris Alchaeſt. Diſc.2. 7
De utriuſque Magiſterii materiæ ſimplicitate, ac virtute. Diſc.3. 11
De operatione, qua liquor Alchaeſt perficitur. Diſc.4. 16
De operatione lapidis Philoſophorum. Diſc.5. 26
De Salis Tartari, ac ſimilium Alchalium volatilitate, & ad id neceſſaria operatione. Diſc.6. 38
In quo conſiſtat difficultas Inventionis Liquoris Alchaeſt. Diſc.7. 45
De difficultate operationis phyſicochemicæ. Diſc.8. 52
In quo ſit poſita difficultas volatilitatis Salis Alchali præſertim ex Tartaro. Diſc. 9. 66
De virtutibus, & proprietatibus Alchaeſt. Diſc.10. 72
De Virtutibus Lapidis. Diſc 11. 82
De Salis Tartari Virtutibus. D 12. 87

De ſimi-

De ſimilitudine, & convenientia liquoris Alchaeſt cum Mercurio Philoſophorum, & quid ſit in primam materiam duci. Diſc. 13. 92

*De liquoris Alchaeſt, & Mercurii Philoſophici diſcrimine. Diſc.*14. *& ultima.* 103

PRÆ-

PRÆFATIO
Ad Lectores Candidos.

PRODIERE *dudum in lucem, ſtudioſi Lectores, ſcripta Nobilis Belgæ Ioannis Baptiſtæ Van Helmont Viri moribus, ingenio, eloquentia, omnique doctrinarum genere præſtantis ſummèque laudandi, qui in phyſicis potiſſimum, Medicis, atque Chymicis diſciplinis novam, inauditam, mirandamque doctrinam profeſſus, antiqua ſcholarum fundamenta quatere, ac veterum Magiſtrorum recepta dogmata evertere nixus eſt: quinimmò eaſdem ſcholas Magiſtroſque ſtupiditatis, inſcitiæ, oſtentationis, aliorumque criminum reos facere non eſt veritus. Quamobrem multorum indignationem incurrit; eorumque potiſſimè, qui ſupra cæteros antecellere videri ambiunt: Cum tamen in iiſdem, quas exercent, facultatibus, penitiores*

veritates

veritates ſcrutari non curent: eorum vero, qui avaritia, ignavia, imperitia, vel alio neſario affectu præpediti, ejus arcana aſſequi deſperarunt, non indignationem ſolum, ſed calumnioſa maledicta, & immeritas vituperationes perpeſſus eſt: Ad hæc ipſum crimine oſtentationis, jactantiæ, maledictionis, falſitatis plectere non erubeſcunt, ejuſdemque medicamina, ac mirabilem illum liquorem Alchaeſt, quo ſolo arcana Paracelſi, aliaque quam plurima miranda patrari ſæpiſſimè jactitat, mera figmenta eſſe, inaneſque confictas fabulas, nec ſe talia præſtitiſſe unquam; ſed quod per imaginationem exiſtimaſſet pro ipſiſſimis veris experimentis conſcripſiſſe; impoſſibile exiſtimantes in Rerum Natura tale quid reperiri, quod ipſorum cognitio attingere non potuerit: ſeſe pluries, facto experimento vidiſſe, liquoris illius impoſſibilitatem. Tanti

Viri

Viri ſortem ſæpius mecum ipſe dolui, quamvis hoc vitio laboraſſe jam ab initio Mundum ſciverim, beneficia maiora, turpiori ingratitudine penſari : eòque magis dolor invaluerat, quod poſt illum neminem uſque adhuc repertum ſciverim, qui Magiſterium liquoris illius conſecutus, ejuſdem veritatem, Scriptoriſque famam ab iniquis contumeliis vindicaſſet. Tacendum mihi tamen ſatius duxi, quoad experimento cognoſcere poſſem : Num ea, quæ ab eo ſcripta ſunt arcana, vera nec ne forent : licet de hoc dubitare propter multas rationes videretur non inhumanum ſolum, ſed impium. Ad quid enim Orbi Chriſtiano imponere in re tanti momenti ; unde nec utilitatis, aut honoris aliquid reportare poſſet, cùm animæ ſuæ irreparabili forſan detrimento? Quamobrem cum occultiſſimum illud Hermeticæ Philoſophiæ opus omnium ſanè difficilimum,

quod lapidem Sapientum appellant, diù in abſtruſiſſimis Auctorum tractatibus ſcrutari ſuetus, tandem Divina coöperante gratia, non proprio tamen Marte, ſed amicæ opis munificentia Viri Præſtantiſſimi; cum omnibus ſuis requiſitis circumſtantiis viderim, ac tetigerim, etiam hujuſce liquoris operationem non mihi difficulter inveſtigandam duxi. Paracelſo itaque, aliiſque Auctoribus, atque ipſimet Helmontio diù lucubrationibus non interruptis inſiſtens, veritatem etiam hanc, non mea, ſed Amici opera, cognitam habui, factoque periculo arcana prædicta ſum aſſecutus, licet ad opus illud laborioſiſſimum, longum tempus expetitum fuerit, ipſo pariter Helmontio arcanum ſatis innuente, Paracelſo vero, ni (more ſuo) nonnihil ad illud neceſſariũ reticuiſſet, maniſeſtitiſſimè deſcribente, ex quo Auctore, aliiſque hoc idem inſinuantibus, ipſum

itidem

itidem Helmontium liquorem hunc non abſque ratione didiciſſe crediderim : cujus liquoris occaſione non ſolum de Sale Tartari , ſimilibuſque Alchalibus in volatilitatem ductis , quibus plurima ſoluta ad medicinam parantur , & Alchaeſt vicem æmulantur , narrationem inſtitui .: ſed de ſublimi illo Hermetico Magiſterio plurima revela... coactus ſum; ne hîc erraretur , uti quibuſdam accidiſſe mihi relatum eſt , exiſtimantibus, liquorem illum ad Magiſterii ejuſmodi confectionem exigi , cum toto cælo ab illo diſcrepet , licet in pluribus, at locutionis tantum phraſi, convenire invicem videatur. Horum tamen arcanorum proceſſus clarè in Vulgus deſcriptos efferre , palamque cunctis proſtituere , omnis ratio diſſuadet. quinnimo Vobis veritatis amatoribus , medentibus præ... ſtim, ingenuis, peritioribus, charitatis zelo erga proximum affectis, id maximè diſplici-

diſplicitarum fore ſat ſcio ; ſi vulgò promiſcuè , cunctis etiam ignaris proſtitueretur. Ad quid enim ingenia veſtra, ſtudia, atque labores inſeruirent amplius : Si quivis ex plebecula hæc myſteria nullo negotio aſſequi potuiſſet? Ad quid Ars veſtra foret ultra neceſſaria ; ſi quiſque ſuæ , ſuorumque ſanita[illegible]ſulere tentans, nulla methodo perperam illis abuteretur? Honor Vobis jure debitus , nullus in poſterum foret. Non immeritò igitur omnium Scriptorum conſenſu hæc occultanda eſſe decretum eſt : non ita tamen, ut indagantes deſperent ; immo & alia, etiam majora liquoris hujus occaſione inſinuare , quantum quidem juſta ratio dictabit, non recuſabo, magni præſertim operis illius occultiſſimi , circa quod hominum mentes plurimum hallucinari quotidie cernimus. Cum enim Scriptorum locutiones facillimè torqu[illegible] poſſint

poſſint , & ad Alchaeſt confectionem ob maximam ſimilitudinem transferri ; cum tamen re ipſa longiſſimè ab illo diſtet, plerique fere omnes, alterum pro altero falſò interpretantur. Sicut & ipſi etiam Helmontio congitiſſe ſuſpicor, exiſtimanti, quæ de lapide ſcripta ſunt, deprædicto illo liquore ſuo intelligenda eſſe , atque hinc principium, originem, & baſim eſſe lapidis philoſophici : quod quidem liquidò colligere eſt ex pluribus locis ſuorum tractatuum, ſed ſpecialiter , quod opus illud Sophiæ laborem *appellet , & ipſum poſſidentes* Adeptos, *aſſerique Lullium Hidrargyron coagulaſſe, virtute liquoris eiuſmodi, ut ipſe quidem credit. cum tamen Lullium nihil huiuſce liquoris reſciviſſe crediderim. Quapropter valde proficuū futurum ſpero, ſi quid quantumque duo illa conveniant ac diſcrepent recenſeam, ne in*

ne in poſterum quis imperitus, minuſque practicæ huic, ſtudioque ſuetus, in errorem labi facilè queat. De hoc igitur Hermetis miraculo, quamplurima ſubſcripturus ſum, nec ſpernenda, nec tam fideliter paginis ab ullo quod ſciam huc uſque commiſſa; quamquam tractationem illam hîc non profitear; cum alia plurima illius ante hac nunquam revelata, immò deſperationis ferè titulo à poſſeſſoribus tradita in aliis tractarim voluminibus, quarum catalogum in calce hujus operis appoſitum intueri quiſque poterit. His ergo in præſentia fruimini ſtudioſi Lectores ingenui: dum interim Deum enixè precor, ut mentem Vobis aperiat, manuſque dirigat in rectam ſemitam, & ab erroneis ac ſophiſticis, Idolatriæ multiplicitatis operibus, quam citius retrahere dignetur. Valete.

De Nomine Alchaeſt: & ejus Præſtantia.

DISCEPTATIO PRIMA.

NVLLIBI reperi hoc nomen Alchaeſt, eoque nemo (quod ſciam) ex auctoribus uſus eſt ante Paracelſum, qui ſemel tantum lib. de viribus membrorum cap. 6. de Viribus Hæpatis, de illo meminit his verbis. *Sed & liquor Alchaeſt magnum Hæpatis conſortandi, & conſervandi, adeoque ab hidropiſi, & ejus omnibus generibus, ab hæpatis vitiis ortis, præſervandi vim, & efficaciam habet. Ejus proceſſus eſt, ut à coagulatione reſoluas*, hæc ille, nec alibi ejuſmodi vocem protulit; tametſi eundem liquorem diverſis ſæpe vocibus indigitavit, inter quas Hilech magnum, ac frequentius ſal circulatus minor. An vero nomine Alchaeſt, hunc

A eun-

eundem ſalem, ipſe intelligere voluerit, quamvis Helmontio certiſſimum habeatur, penes me plurimum dubietatis habet; cùm ex prædictis; & ſubſequentibus Paracelſi verbis comprehendi nequeat. Ipſius verba hæç ſunt. *Et iterum coagulatur in formam tranſmutatam, ſicut proceſſus de coagulando, & reſolvendo docet. Tunc enim ſi ſuum ſimile ſuperavit, medicina ſit hæpatis medicinis omnibus ſuperior. Et ſi quidem hæpar ipſum ruptum, & diſſolutum eſſet; loco tamen totius hæpatis eſt; non ſecus, ac ſi nunquam raptum, & diſſolutum fuiſſet. Quicumque ergo medicinæ operam datis, ſummo ſtudio id adniti debetis; ut Alchaeſt præparare diſcatis, propter averſionem multorum morborum, qui ab hæpate oriuntur &c.* Nam cum ipſe liquoris facultates, ac modum pręparationis ejuſdē enarret, illam, quam principalius apponere debuiſſet, ommitit, quod videlicet omnia, ut ait Helmontius, corpora in primam reducat materiam, ſeruata ſeminum poteſtate, ſed aſſerit medicinam fieri pro hæpate, ac ipſius ægritudinibus, quam virtutem liquori ſuo non aſcribit, ſed bene pharmaco, quod

ex

ex illo paratur, quod tamen neceſſarium fuiſſet addere, eoque magis quod locus idem ab ipſomet citatus ſit: Præterea proceſſus aliis etiam arcanis comunis eſſe cognoſcitur, ac præſertim philoſophorum Hermeticorum praxi, quæ tota in ſoluendo atque coagulando procedit; licet nonnulli, & ad ſalis Tartari volatilis confectionem, at perperam, verba illa detorquere nitantur. Quare neſcio, qua ratione dici poſſit, vocem hanc Alchaeſt de ſale circulato prædicto ſpeciali ſoluente debere intelligi: niſi ob eam ſolam, quod dictio illa Alchaeſt ex germanicis vocibus confletur. Allegeiſt. quæ, totum ſpiritum, ſonant. Cum autem noverit liquorem hunc totum ſpiritualem id eſt tenuiſſimum, & volatilem, ideo credidit, Paracelſum ejuſmodi vocabulo prædictum liquorem innuere voluiſſe, qui præ ſe fert aquam craſſiorem viſu, at re ipſa ſubſtantiæ tam tenuis, ut ad miſtorum intima pertingere queat, illaque in varias diſcerpere ſubſtantias priori ſimpliciores, at non in elementorum profundam, & miſtionem, non abſimili modo ac in deſtillationibus

ab igne fieri conſuevit, quamvis hic elementorum quoque miſtionem ſæpiſſimè ingrediatur, illam tamen in pluribus ſaltem, ita perturbat, diſſipat, atq; invertit, ut multum inde virtutis eorũ intermoriatur, quod prædicto liquori non accidit. Hic enim ita cuncta penè reſolvit, ut eorum virtutem non enecet, aut confundat; quoniam ſubtilitate, qua pollet, miſtorum corpora, ſic intimè pervadit, ſuaviterque diſſoluit, ut in varias tenuiſſimas ſubſtantias diſſecet, abſq; quod in fumum, ſeu halitum effugiant ideoque medicam poteſtatem, & alias retinere valẽt, at non ſeminalem vim ac energiam, quã poſt miſti reſolutionẽ vegetã perſiſtere impoſſibile eſt: ac propterea qua veritate dici poſſit, omne corpus ſenſibile, ſeu tangibile in primam materiam redigere, ſeruata ſeminum poteſtate, me præterit. an vero ipſemet liquor ad hepatis vitia conducat, uti Paracelſus inſinuaſſe videtur, experimento mihi non conſtat, nec huius rei periculum faciam; cum pharmaca inde parata tutius a-utilius, ſine pretioſi ſoluentis amiſſione exhiberi ſatius videatur, nec ipſum etiam Hel-

mon-

montium id attentaſſe crediderim, cum nullibi ſe, intro illum exhibuiſſe commemoret; plurimas interim illi virtutes tribuit, ac id non ipſi per ſe liquori, ſed pharmacis tantum, & arcanis inde paratis evenire intellexit: nec alium quemquam audivi, qui talia experimenta noverit, cum neminem hactenus mihi fama retulerit præter ſupradictos, liquoris confectionem aſſequutum eſſe: quamvis ab Helmontio plurimos talis liquoris poſſeſſores reperiri exiſtimatum ſit, quod ex eo retrahi probabiliter poteſt, quod apertè proteſtetur ſe, confectionem illius non revelaturum, propter rationes, *quas* (inquit) *ſciunt Adepti*, ſibi falsò perſuadens, ut ex variis ſuorum librorũ locis coniicere licet, nec non ex relatione Viri omni fide digni liquorem ſuum, philoſophorum eſſe decantatum illum, & occultum Mercurium, aut ſaltem neceſſario exigi ad magnum Hermetis Magiſterium adipiſcendum; quamvis in hoc à veritate longe aberret. Cum enim ipſe ſciverit Arcanum illud à quamplurimis licet occultò poſſeſſum, ac re ipſa jam poſſideri, ut oculata fide intueri potuit,

 tuit,

tuit, & de facto pluries intuitum eſſe teſtatur, & ſemel puluerem illum amico unius veſperi exhibente, hinc inferre facilè potuit, non paucos huiuſce decantati liquoris artifices, & poſſeſſores exiſtere. At ego putaverim è contra, vix quempiam in præſentia vivere, qui opus illud abſtruſiſſimum calleat, quantum quidem ex ſtudioſorum relatione comprehendi poteſt, cum præterea proceſſus ejuſmodi difficillimus ſit intellectu, factu laborioſiſſimus, nec ab ullo Scriptore palam deſcriptus habeatur, haud videtur exiſtimandum, velle ſe quempiam, tam leviter huic operi, tam arduo ac laborioſo implicare, cum præſertim longum requiratur tempus ac operator nullis occupationibus obſtrictus, quibus omnibus impedimentis non rejectis illum adipiſci impoſſibile.

De Mate-

De Materia liquoris Alchaeſt.
DISCEPTATIO SECUNDA.

HUjuſce admirandi ſoluentis indagatores extitere quamplurimi, qui diù anxii quæſiverunt, ex qua materia, ſeu ſubjecto illud conficere poſſent, ſicut de materia quoq; philoſophici lapidis accidiſſe notiſſimum eſt, quamvis in hoc pariter ut in illo à veritate longiſſimè deflexerint, cum tamen Helmontius illam patentiſſimè indigitaverit, tantum praxim reticendo. At opinor pauciſſimos ejus verum ſenſum penetraſſe, multoque minus ejus operationem, & effectus realiter attigiſſe. Gherardus Dorneus Vir doctiſſimus, maximeque in Paracelſi voluminibus verſatus, in vocabulario quod de vocibus obſcurioribus Paracelſi compoſuit, in dictione Alchaeſt hæc ait. *Alchaeſt Mercurius dicitur præparatus, nonnulli volunt eſſe Tartarum,*

mens tamen auctoris facilè deprehenditur à præparationis ejus deſcriptione : in quibus verbis id primò adnotari velim , quod ſupra etiam innuiſſe memini, Proceſſum videlicet, quem de Alchaeſt Paracelſus tradidit, communem pariter , & applicabilem aliis eſſe proceſſibus. Secundo plures eſſe Scrutatorum ſententias , quidnam vox illa Alchaeſt ſignificet. Tertio quod auctoris intentio ex illius præparatione facilè deprehendatur, quod quam certum ſit non leviter mihi dubitatur, cum ejus operatio, uti ſuperius retulimus, aliis pluribus chimicis magiſteriis, etiam his potiſſimum duobus applicari commode poſſit. Quarto, quod duplices potiores ſint de materia illius ſententiæ, Mercurium ſcilicet , atque Tartarum: ſed cum ipſe dicat , nonnullos Tartarum velle, inferri liquidò paret , primam opinionem probabiliorem ſibi exiſtimari , inquiens. *Alchaeſt Mercurius dicitur præparatus* , ac præterea innuit (ni fallor) Mercurium eſſe philoſophorum, & conſequenter materiam proximam, ac immediatam lapidis philoſophici, dum ſubdit, *Auctoris mentem facilè de-*

prehen-

prehendi ex præparationis modo, quod inde verius innoteſcit, quia poſtmodum verba illa addidit Paracelſus, *cum ſuum ſimile ſuperavit.* Quod quamvis de liquore Alchaeſt intelligi poſſit, à quo ſuum ſimile ita vincitur, ut inde fiat metamorphoſis valde admiranda, tamen magis propriè de Hermetico opere interpretandum videtur, quod idem à Gebero cap. undecimo. lib. 4. ſuæ ſummæ innuitur, cum enim ibidem duplicem eſſe medicinam tertii ordinis, dixerit unicam tamen in eſſentia, & in agendi modo, poſtmodum ſubdit. *Eſt tamen additamentum citrinantis coloris, qui à ſulphuris fixi mundiſſima perficitur ſubſtantia.* En ſuum ſimile quod ſuperandum eſt, poſt ſuam priorem præparationem; quamobrem ex Dornei ſententia concludimus, prædicta Paracelſi verba de lapide Philoſophico intelligi debere, non autem de Alchaeſt Helmontii. At poſtquam ipſi ſic accipere placuit nomen hoc Alchaeſt, & nos pariter pro liquore hoc ſoluente, ſeu ſale circulato accipiemus, non pro Mercurio præparato ſeu ſublimato, qui verè ac realiter ſpiritus eſt totus, atque etiam

ſpiritualior quam Alchaeſt ; qui quamvis univerſalis ab auctoribus appelletur, id tamen non abſolutè, & ſimpliciter accipiendum, ſic enim Alchaeſt univerſalior eſt, cum omnia penetret plus minuſue pro varia eorum miſtionis clauſura. At Philoſophorum præparatus Mercurius aurum, quòd à nulla re, quantumuis ſubtili, penetrari valet, nec etiam à liquore prædicto; niſi ſolum corpore tenus non miſtione, ita reſolvitur, ſicut glacies in aqua calida, ad aliud nihilominus non inſeruit in hac ſua priori forma volatili, niſi ulterius ad pluſquam perfectionem deducatur. Ex quibus omnibus colligitur, ſubjectum primum, unde ſoluens prædictum præparatur, idem eſſe cum ſubiecto lapidis, hoc eſt ſubſtantiam corpoream mercurialem, non tamen vulgi Mercurium in ſuo naturale eſſe corporeo, ut clarius infra nobis demonſtrabitur.

De Viri-

De utriuſque Magiſterii Materiæ ſimplicitate, ac Virtute.

DISCEPTATIO TERTIA.

HUjuſce inquiſitionis diſcuſſionem utpote ad chymicas cognitiones pertinentem, quantum ſcilicet ad philoſophici lapidis naturam indigitandam attinet, in Orthochimicorum tractatu fuſius examinavimus: nihilominus & hic aliquid de illa repetere minimè inutile videbitur: cum plerique ſtolidè nimis hoc errore detineri cognoverimus, exiſtimantes, philoſophici operis ſubjectũ non unicũ eſſe debere, ſed plura, etiã ſi opus illud merè naturale (ſicuti eſt) fateantur; cum tamẽ in nullo alio ſimili hoc evenire videatur. Nulla etenim ſpecies ſive animalis, ſive vetegabilis ſuos ſpecificos actus in pluribꝰ materiebꝰ exercet, ſed ſolũ in una unica ſola, quod etiã ratione iñoteſcit: nã cũ in ſimilibꝰ naturæ actionibus cauſa efficiẽs, & artifex nõ externꝰ, ſed internus ſpiritualis exiſtat materiæ ſubjectæ ab initio ſuæ generationis implantatꝰ, impoſſibile eſt, quin hic domi-

dominator ſit niſi unicus ; alioquin unicus non eſſet finis, nec ad unicam generationem ducere poſſet materiã, ſed vel ad monſtruoſum, vel notham, & ſpuriam. Virtus etenim ſeminalis, quæ ſola rectrix totius generationis eſt, à pluralitate impediretur, ne ſuo marte materiam dirigere, ac gubernare valeret, dum alia hùc, alia illùc ſubiectum trahere pro ſua cujuſque prædeſtinatione niteretur. Quamobrẽ in nullius ſapientis animũ hanc inſulſam opinionem ſibi ſerpere permittat, nec à quovis perſuaderi, philoſophici operis arcanum ex pluribus petendum eſſe ſubjectis, ſed ex uno ſolo, & unico. Unicum autem dicimus, quod in unica ſpecie reperitur; & quamvis graviorum auctorum nonnulli contrarium affirmaſſe videantur, ſciant autem omnes id non abſque ratione factum fuiſſe. Cum enim ſubjectum illud non abſimili ratione ac ovum multiplici ſubſtantia ſit præditum, activa nempe atque paſſiva, vel triplici principio ſecundario ſale, ſulphure, ac mercurio, quæ ſpiritum, animam, & corpus appellare ſoliti ſunt, vel elementis quatuor, vel quinta, quam vocant,

eſſen-

eſſentia, ex elementis extracta; vel alia miſtica ratione, non mirum videri debet, ſi ſubjectum illud ſæpe ſimplex, ſæpe multiplex, ab iiſdem vocari ſentiant, ad inſinuandas ſcilicet materiæ prædictæ proprietates, interiorem latentem eſſentiam, ac in opere mutationes de natura in naturam, ſine qua quidquam boni præſtare in hac arte penitus eſt impoſſibile. Hinc quoque Morienus materiam, ait, ex una primum radice oriri, quæ poſtmodum in plures res expanditur: & iterum ad unum revertitur.

Non me latet, quoſdam, ut contrarium pertinaciter ſubſtineant, duplicem afferre ſolere reſponſionem. Prima eſt. Metalla ſpecie, atque eſſentia non diſtingui, ſed ſolum accidentaliter pro eorum maiori, vel minori decoctione, & puritate, quod quam abſurdum ſit, quamvis id nonnulli non obſcurioris nominis auctores voluiſſe videantur, in tractatu noſtro de metallis, argumentis (ni fallimur) inſolubilibus, demonſtratum eſt, ut illud hic repetere ſupervacuum haberi poſſit.

Secunda eſt. Quod licet materia, ſeu

ſubjectum, ex quo virtutem ſeminalem petendam eſſe, volunt unicum ſolum eſſe fateantur, & hanc nullam aliam eſſe poſſe, niſi aurum, cum hoc virtutem ſuam exercere niſi apertum nec velit, nec debeat, hinc requiri aliam ſophiſticè, & inſipienter præparatam materiam, qua talem auri ſolutionem, ac penitiorem elementorum ingreſſum inaniter tamen laborando parent; quaſi virtus aurum ſoluens aliena ſit, artificialis, & ſophiſtica, obliti forſan eorum, quæ à Comite Bernardo Trevirenſi in Epiſt. candide adnotata fuere, nihil ſcilicet aurum ſoluere poſſe vera, & naturali ſolutione, quod ab eodem auro recongelari nequeat, ita ut unum, & idem cum ipſo fiat ſubſtantia, materia, & eſſentia.

Cum ergo hoc omnium Scriptorum uniſona ſententia, & auctoritate nec non ratione, quinimmò, & experimento verum eſſe cognoſcatur, in philoſophico nimirum opere unicam ſolum neceſſariam eſſe materiam, quæ alia re extranea non indigeat, nec ſapientioribus illud novum habeatur, de materia tamen prædicti ſolutivi liquoris

non ita pariter cognitum omnibus eſſe crediderim, nec immeritò ſane, cum opus illud, utpote artificiale ex pluribus compactum ſubiectis, iure quiſpiam ſuſpicari poſſet, ut de pharmacis, & confectionibus quamplurimis videre eſt, in quorum compoſitionem plura ſimplicia ingredi perſpicuum. Quare & de hoc etiam dubitari poſſet, num ex pluribus parari debeat ſimplicibus, ut ad aquarum, quas vocant ſeparationis, normam, & modum componeretur. At hoc falſum eſſe ſciant. Vnicum enim ſolum ſubiectum eſt, ex quo liquor ille mirabilis, ac ſolvens incomparabile extrahitur, quod ſatis apertè ſuperiori capite revelatum eſt, quamvis, ſicut & in lapide aliquod extrinſecus adiuuans adhibeatur, quod tamen ad interiorem eſſentiam pertingere nequit; quinimmò ab extraneis utrumque deſtrui poſſet, uti dictum eſt, ac dicetur.

De operatione, qua liquor Alchaeſt perficitur.

DISCEPTATIO QUARTA.

CUm ergo præcedentibus Diſceptationibus ſatis apertè oſtenſa ſit materia liquoris Alchaeſt, & num eam unicam eſſe oporteat an plures: jam de operatione pariter diſceptandum eſt, quæ ſit, & qualis, num eam unicam eſſe oporteat, an plures, & num per unicam, aut plures operationes efficiatur, cum ejuſmodi cognitio ad hanc inquiſitionem ſummopere conducat.

Diverſimode autem conſiderata, unicam illam dicere, atque non unicam decet, ratione tamen conſonum eſt illam unicam appellare. Etenim ſi Morienus philoſophici magiſterii opus, quamquam duplex, unicum potius dicendum eſſe monuit quam duplex, ex eo, quod primum ſit, ſicut & alterum, & ubi primum deſinit, incipit ſecundum, multò rationabilibus hujuſce liquoris opus

opus unicum erit nuncupandum, eo quod non ſimilitudine ac miſticè, ſed realiter unicum & licet interruptum, cum eodem ordine, forma, & methodo totum procedat à principio ad finem. Attamen iuxta Paracelſum duplex operatio requiritur, præparatio ſcilicet atque perfectio: cum vero ſatis præparata venalis inveniatur, ad quid tempus, labores, & expenſas impendere? cum experimento cognoſcatur, non minori virtute pollere eam, quam ex natura præparandam, ac vulgari arte præparatam accipimus. verum unicam ne dixeris, an duplicem parum id referre arbitramur, dummodo ſciatur finis, ad quem tendit, & quomodo, & quare ſic tractari debeat. Etenim finis non eſt materiæ perfectio, ad quam vi ſeminis indita vergebat, immò ſeminis ejuſdem deſtructio, ſeu potius ſubiecti artificialis diſſolutio non ad elementa, ſed ad principia ſecundaria, nam uti manifeſtè probatum eſt in Orthophyſicis, mixtorum diſſolutio, eorum præſertim, quæ ſtricto ligamine per nanaturam condita ſunt, etiam ſi violenter illa procedat, non illicò in elementa abibit

mix-

mixtum, ſed in principia ſecundaria; cum natura miſtionem ſalvare nitatur quantum poſſibile fuerit, quamuis quamdam etiam materiæ portionem in elementa abire non ſit inconveniens, quod experimento etiam in qualibet diſſolutione cognoſcitur, partes vero ſic diſſolutæ ſi conſerventur, vel ſulphur erit vel Mercurius, vel ſal juxta proprietates illis partibus inditas: cum ergo liquor iſte nec comburatur, nec fixus igni reſiſtat, iure optimo mercurius nuncupabitur, & erit Mercurius de Mercurio, ſicuti de philoſophico quoq; idem perhibetur, hunc enim Mercurium de Mercurio appellant; at diverſimodè, uti alias explicabitur: interim cum principia prædicta elementis propinquiora ſint, licet ex homogeneis miſtis provenientia, ſimpliciora, puriora, ac ſimul debiliora cognoſcuntur: hinc eſt, ut prædictus liquor, utpote Mercurialis homogeneus & tenuiſſimus miſta cætera penetrando intimius, quam aliud quodlibet ſoluens peruadat, & illa in ſubſtantias ſic ſeparet, ut tenuiores reperiri non ſit poſſibile, ac proinde virtutibus pollentes, metal-

lorum

lorum tamen tranſmutationibus ineptas.

Quamobrem confectio eiuſmodi ſolvẽtis non eſt ejuſdem perfectio quoad prioreminditam à ſemine proprietatem, ſed dici poteſt perfectio extrinſeca quoad effectum, quatenus miſtorum partes actu indiviſas, potentia vero nulli alteri dividendas diſgregat: quinimmò quantum ad intrinſecam naturam potius corruptio eſt quam perſectio, quod Geber de metallis imperfectioribus aſſerit, exiſtimans quas continere ſulphureitates, quarum alteram accidentalem ipſe nuncupat: eo quod metallo iam in ſua puritate originali genito ſuperveniat; atque id ratione loci mineralis contigerit, quaſi locus diverſis excrementis ſulphureis infeſtus metallicam materiam in primordiis generationis puram inficiat, ac pro varietate impuritatis, & fuliginoſi ſulphuris à quo cōmune mercuriale ſubjectum fædatur, & ex univerſalitate in particularitatem redigitur, & pro varietate juxta quorũdam auctorum ſententiã huiuſce ſulphurei excrementi variæ quoque metallorum ſpecies oriuntur. Id autẽ opinatus eſt Geber, & cũ ipſo plures

etiam

etiam Chemiæ profeſſores: quia experimento cognoverint, præfata recrementa ſegregari vel lapide philoſophico, vel phyſicochemico, regenerationis magiſterio: dum enim intuiti ſunt ab imperfectioribus metallis plus minuſue hanc, vel illam fæcum ſpeciem per lapidis projectionem ſuper illa removeri, immò, & per ſolam caloris digeſtionem à nonnullis; jure ſibi perſuaſerunt ſuperfluum illud accidentaliter illis poſt primam elementorum miſtionem loci defectu immiſſum fuiſſe.

Id autem non ita ſeſe habere probatum eſt nobis multoties in Orthochimicorum opere præſertim, in tractatu de metallis, & alibi fuſius, nec ipſos Auctores id voluiſſe, ſed arcanum artis præcipuum ſub tali ſententia occluſum indigitaſſe. Vis enim ſpiritus ſeminalis in qualibet re interius latentis, niſi alicuius neceſſariò requiſitæ circumſtantiæ defectu prohibeatur ab opere cui deſtinatur, corpus ſibi, ſuiſque operationibus opportunum cõflare nititur quoad poteſt, ſuiſque neceſſitatibus providere; quare in lapidis projectione ſuper imperfectiora metal-

metalla ſuperfluitates non actu illic exiſtentes purgantur ; Sed de novo genititæ dividuntur. Vis enim lapidis, quæ nil aliud eſt niſi ſpirituale ſemen per ignis multiplicationem maximè auctus in corpore lapidis debitam ſibi , ac neceſſariam corporeitatem non inueniens in alieno parat, & eouſque ſeſe dilatando diffunditur , quouſque tota ipſius vis exhauriatur, & ad finalem terminum ſibi naturaliter debitum deveniat, atque ſic auri, vel argenti ſpeciem indit. Cum vero totum imperfectioris metalli corpus huic operi non ſit opportunum , non mirum eſt, ſi aliquid inde excrementitium ſegregetur, quod tamen neutiquam ſuperextitiſſe dicetur. Hoc idem efficeretur, ſi ſuper aurum vis alia ſeminalis aucta inferioris alicuius metalli effunderetur , neceſſario ſiquidem tunc ex auro quoque aliquid fæculenti ſepararetur ; illud videlicet , quod tincturæ ſuper illud proiectæ ſuſcipiendæ ineptum foret. Naturæ ſiquidem reſpectu non magis dici debet perfectum aurum , quam aliud ex inferioribus, quæ ſuum ſemen, ac perfectionem æque ac aurum ab illa obtinue-

nuerunt. Quare ſuperfluitatis ratio reſpectiva eſt, non abſoluta. Sicut pariter Homini accideret, ſi carnibus veſceretur animalis cujuſdam, utpote hædi, vel leporis, humani vis ſeminis id ſibi pro nutrimento aſſumeret, quod aptum ad ſuas proprietates illi comunicandas inveniret, reliquum vero ut fæculentum reiiceret, at ſi ex iiſdem carnibus canis elementum acciperet, nec eandem portionem pro ſe retineret, nec idem excrementum repelleret; cum ſemen, quod eſt nutritionis efficiens cauſa, diverſum ſit in homine, & ac in cane. Atque pari ratione ſi canis, vel aliud animal humanam ederet carnem, quamvis cæterarum perfectiſſima, ac temperatiſſima, judicetur, aliud foecis genus ejiceret, & aliam inde alimenti portionem pararet. Sicut enim diverſum ſemen diverſum corpus efficit: Ita alimenti diverſitate indiget ad idem corpus ſuſtinendum: quare hinc apertè liquet, ſimilia recrementa variari pro varietate ſeminis efficientis, ac proinde in diverſis eſſe diverſa ac talia dici reſpectivè virtutis illius generantis,

tis, nec ullo modo ante in carnibus prædictis extitiſſe diviſa actu, ſed ſolum potentialiter dividenda.

At in opere phyſicochemico quamquam additio non fiat alieni ſeminis, cui poſſit nova regeneratio accepta referri, ſed ex eademmet virtute priori, per quam ſubiectum illud genitum eſt, & in tali termino relictum ulterius ducitur in novam formam, ad quam ſola natura non poterat, ſed artis auxilio miniſtrantis, & ignem, ut oportet, dirigentis in ſpeciem non abſolute, & ſimpliciter diverſã, ſed ad eamdem, ad quam ſemen vergebat, & natura ipſa ſi potuiſſet æquè adduxiſſet: ſicut patet etiam in animantium ovis, in quibus jam ſemen pullorum præexiſtens fætum ſuę ſpeciei proprium gigneret, non alienum: ſiſtitur tamen vis illa in ovi termino, quia calore deſtituitur, quo adveniente ſpecies jam præconcepta erumpit, nec alia poterit umquam inde elici quæ ibidem antea non extiterit. Hoc idem in plantarum ſeminibus obſervatur, in quibus vis ſeminalis antea clauſa, & quieſcens terminum quemdam ſui motus habere dignoſcitur, quouſque in

terram

terram iniecta nutrimento, atque calore in novas protuberant ſtirpes eaſdem penitus cum iis, à quibus ſemina profluxerant.

In materia igitur philoſophica paucum illud nigrum, ac leve ſuperfluum, quod obſtetricia manu artificis removetur, ſemper idem apparet, cum ſemper eodem efficiente, iiſdemque inſtrumentis procedat. Sed in projectione lapidis philoſophici Argyropei ſuper metallum omninò idem, diverſum extrahitur excrementum, ac in proiectione Chryſopoeii, quod clarum ſignum eſt, excrementa ejuſmodi varia gigni pro diverſa efficientis virtutis ſpecie. Totum obiter dictum ſit, ut oſtenderē ſuperfluitates illas non accidentaliter poſt primi ſubjecti generationem inchoatam ſuperveniſſe, ſed partes eſſe ſubjectorum eſſentiales, ac de intrinſeca eorundem ratione, & neceſſario requiſitas ad exigentiam naturæ, ubi individualiter exiſtunt.

Geber itaque de ſulphureitate loquitur, quæ vi proprii ſeminis ex ſubiecto artis extrahitur ſola digeſtione, abſque alterius ſeminis potentia extrinſecus ſuperinjecti,

quam

quam ideo accidentaliter præextitiſſe ſcribit, & cum difficultate tolli.

Alteram vero nulla ratione à metallis ramoveri poſſibile eſſe, quia ſit de illorum eſſentiali proportione, ideoque non poſſe inde ſine ſubiecti deſtructione removeri: nec forſan cognovit hanc pariter poſſe aliquo modo ſeparari, quamvis multò difficilius quam altera, nec tamen ſubiectum penitus deſtruitur ob rationes, quas clariſſimas demonſtravimus in noſtris Orthophyſicorum libris; atque in operatione Alchaeſt, per quam ſubiectum deſtruitur quidem à priori ſuo eſſe, & naturali, ad quam vergebat propenſione, non tamen in elementa redit, ſed in ſecundaria principia, uti dictum eſt, quæ ſubſtantiæ ſunt à priori ſubiecto longè diverſæ. Ex his non difficile erit colligere alia duo, quæ ſuperius propoſita ſunt, & quomodo ſoluens hoc ita præclarum præparari poſſit.

Operationem vero ſpecialius, ac lucidius expoſuiſſem; ſed propter rationes, quas in præfatione conſcripſi, indecens atque injuſtum videretur. Non dubito tamen Pru-

dentioribus , ac induſtriis Artificibus ſufficienter eſſe inſinuatam , nec tam apertè ab aliis , qui eam poſſederunt fuiſſe præmonſtratam.

Si enim ipſe inter tot Scriptorum ambages eruere potui, multò facilius ex his, quæ ſuperius præmonuimus,poterit quiſque ſagax indagator eamdem intelligere.

Hoc præterea ſuperaddere non recuſabo, quod cum ſubiectum præmonſtratum ſit per naturam perfectiſſimè , ac ſtrictiſſimè miſtum , ideo non facile in principia ſecundaria reſolubile , ſed patientiam non vulgarem exigi,laborem, ac temporis diuturnitatem , ut ad finale complementum, in quo ſuis polleat virtutibus mox enarrandis , reducatur.

De operationibus lapidis Philoſophorum.

DISCEPTATIO QUINTA.

QUamplurimi, præclarique Scriptores innumera edidere volumina de operatione,

ratione, quam phyſicochemicam, eo quod naturæ, & artis iuuamine conjunctim fiat, appellant, ut ſupervacaneum, ac inutile planè videatur, de illa quidpiam aliud ſuperaddere; vel enim actum agi fruſtra, vel errores pluſquam nimis auctos ex multiplicatione verborum multiplicari judicabitur: atque ſicuti nullibi non extant, qui de opere illo arcano clariorem, aut minus ſaltem implicatam declarationem promittant: ita nuſquam poſſidentes realiter, & ex voto in propatulo ſeſe manifeſtant: vel quod nemo talis reperiatur: vel quod ſi quis: apparent rari nantes in gurgite vaſto: nec id quidem mirum ob rationes partim infra, partim alibi noſtris voluminibus enarrandas. Nihilominus profiteri non vereor, me hic plura revelaſſe, ac revelaturum ad illius operationis intelligentiam ſummopere conducentia, quæ apud alium quempiam profeſſorem non facilè erit invenire. Candidis igitur, ac æquis artis abſtruſiſſimæ Indagatoribus, nec parum proficuum, nec minus gratum, quod ingenuo, fideliqueanimo, calamo comprehendere volui, futurum eſſe ſpera-

 verim,

verim. Quare ſingulos, ac univerſos moneo, ut attentius, intimiuſque ſcrutentur, quæ hîc ſubnectam: nec exiſtiment me quidquam ex opinione prolaturum, ſed ex ipſiſſima rei experientia manuali opere veraciter comprobata. Ex hoc enim omne dependet, operatione ſcilicet, per quam materia ad ultimam perfectionem ſuſcipiendam diſponitur. Si enim præparatio rectè fuerit inſtituta, quod reliquum eſt, opus eſt facile, nullius laboris, ac nullius penè periculi, niſi data opera deſtrueretur, quod Amico ſemel contigit.

Cum enim opus perfectiſſimè diſpoſitum, atque vas, quo erat incluſum, Hermetico ſigillo præmunire tentaſſet, cum vas patulo nimis collo, ac breviori igni admotum vitrum eliquare tentaſſet, ex vehementi calore materia cominus calefacta, ſubitoque rarefacta in vaporem craſſum, totum vaſis corpus replentem commutata eſt, cum tamen antea vix quintam, vel minorem etiam partem capacitatis occuparet.

Vapor hic craſſus, opacus, gravis, nec enim extra effugiebat, frigida infuſa cohibi-

tus

tus in priorem denſitatem, & formam licet fædatam rediit; at nulla vi potuit amplius ad ſui priorem rectitudinem impelli; mixtionis enim interna proportio ſpiritualis ſeminis ſuo muneri obeundo penitus inepta fuit reddita. Vix autem crediderim ſimile quid ulli artis Profeſſori umquam occurriſſe: cæterum non ita facilè continget occaſio, caſuſve deſtructionis. Duo ergo puncta ſunt, ſeu fundamenta, quibus tota Sophorum Ars innititur, materia; ſcilicet Inventio, circa quam inſudet Indagator, & operatio, qua in illam ſuos labores exerceat. Illam noſcere non ita difficile, arduumque credatur: habilem ſed reddere maſſam, juxta omnium unanimem Magiſtrorum ſententiam eſt penè impoſſibile, ob plurimas, quæ requiruntur, circumſtantias, ſingulas ita neceſſarias, ut una neglecta, etiam ſi cœteræ omnes concurrerent, irritus labor omnis ſubſequeretur. Harum præcipua in igne conſiſtit, in cuius gradus, & punctorum menſura totum opus conſiſtere aſſerimus; non quia ignis dumtaxat conſideratio ſit ſatis; ſed quia principalior eſt, ad quam etiam alia reducuntur:

& quia ipſum adhibere oportet, nonnulla ex ipſo provenientia obſervanda. Hinc Morienus fideliter monuit Artificem unumquemque rem ipſam inſpiciendam dum ait,

Reſpice nigrum completum, nigrum à ſua nigredine diminutum, omnemque nigredinem: id eſt acuta mente perpende mutationem, & cauſam, ex quibus pariter opus rectè dirigi poterit, ac ex iiſdem error, nec non ſuperabundantia præcognoſcetur, & evitabitur. At ad amuſſim hæc ſcire, quæ dicuntur ſufficere, atque opere practico invenire, labor eſt laborioſiſſimus, ad quem tamen non corporis robur, ſed animi virtus, oculorum, & manuum perdiligens induſtria requiritur. Hinc idem Morienus circa ſui libelli calcem, admonitionem aliam ſummoperè notandam reliquit, dum inquit, operationem illam non ſufficere, diſcipulum à Magiſtro recipere, hoc eſt aptum indagatorem à ſciente Doctore; ſed inſuper neceſſarium eſſe, ut eamdem diſcipulus à Magiſtro operante ſimulque docente re ipſa intueatur non ſemel, aut bis, ſed frequenter: quæ verba non

levitèr

leviter ſunt tranſigenda; cum hinc apertè cognoſcatur, quam ardua difficiliſque ſit operatio prædicta, quam nonnulli etiam ex plebecula vulgaribus, inanibuſque practicis inſiſtentes ſuffurari ſperant, caſu potius & opinione fidentes, quam reali ſolidaque doctrina, experimentis interruptis indiviſibiliter connexa.

Sicut autem materiam unicam penitus eſſe aſſerimus, ita quoque operatio unica, ſimplex eſt & linearis: atque hic animadvertendum quamplurimos errare, exiſtimantes ſolam, unicamque vocari vel ratione finis, in quo ſit una, vel ratione artificis plures in unum componentis. At ſcire quemlibet oportet materiam non ſic unicam prædicari, quoniam hac ratione pharmaca quoque artificialia unius unitatis nomii e nuncupari poſſent, licet ex pluribus compoſita, quod tamen non accidit in rebus naturalibus, in quibus non obſervatur niſi unica, & ſingularis materia, ſive ſubiectum, ut apparet in ſeminibus, & animalium ovis, quæ potiſſima ſunt exemplaria, ad quæ reſpicere iubetur Artifex ab auctcribus primæ claſſis. Sic

Triſmegiſtus ibi. *In Gallina ovo maximum ſubſidium eſt, & in natura propinquitas.* Sic Moſchus in Turba. *A noſtro pulvere albo, ſtellato, ſplendido apta fiunt inſtrumenta pro ovo:* & Augurellus.

Quin etiam duplicem ſcito vim intrinſecus eſſe
Et quæ ſemper agat, & quæ patiatur ut una
Fæmina, & Maſque agitent, veluti cum pullus in ovo
Creſcit agente quidem hoc, atque hoc patiente viciſſim,
Exterius tantum miti, atque fovente calore
Adiutus, neque tu quid convenientius ullum
Exemplo hoc credis, neque quod me iudice ſemper
Acrius inſpectes, atque ad quod cuncta reducas.

Sunt quidam tamen naturę operum ignari exiſtimantes plures, duas ſaltem requiri, quarum altera fœminæ, altera Maris vicem gerat, quod in plantis non accidit, multoque minus metallis, quæ inſtrumentis ita deſti-

tuun-

tuuntur. In animalibus vero propter ſenſuum organa, & nutritionis inſtrumenta, Maris, & Fœminæ neceſſitas fuit, ut in illis materia ad illorum exigentiam elaboraretur multipliciter, variiſque virtutibus prædita redderetur, quod in metallis, quæ unico actu non interrupto ad finale complementum deducuntur per naturam, neceſſarium non erat, unum enim, & idem ſimul, ac ſemel maris, & fœminæ partes explet: & hinc hermaphrodita dicuntur ab Alexandro; ſicut & plantarum ſemina. quamobrem in opere philoſophorum arcano materia unica ſola, & ſingularis eſſe debet ab ipſa natura artifici exhibita, quam ipſe ſumens nihil illi addere, nec aliquid demere debet, ſi quidem ipſa ſibi ſola ſufficiens eſt. Hoc autem ideo dictum volo, quod nonnulli exiſtiment diverſa metalla ſimul couniri oportere, aurum nempe vel argentum cum mercurio complicantes, vel cœtera imperfectiora metalla, ſive metallica ſubiecta, ſperantes illa per artem unà taliter commiſceri, ut in unum tandem miſtum verum atque perfectum redigi queant. Sed ipſos iterum, iterumque mo-

nitos velim, miſtiones eiuſmodi meras eſſe nugas, ſophiſticaſque opiniones ex auctorum ambagibus perperam detortis exortas, quæ nec rationi congrua cognoſcuntur, nec experimento reſpondere obſervantur. Non tamen negaverim, ſemel aurum, vel argentum ſuperaddendum: at cum hoc exigitur, iam arcanum opus integrè peractum erit, atque hac ſolum ratione ſoluuntur Magiſtrorum ænigmata, cum de unitate ſubiecti aliquoties, alias verò de pluralitate pronunciaſſe videntur. Diverſis enim temporibus id verum eſt : in ipſo tamen exordio, cum operator artificialis inchoare opus præſumit, tunc unicum, ſolum, & ſingulare ſubjectum recipit, & in illud operatur, quod Morienus pluribus exemplis demonſtrare adnititur, quod ſi ſæpe materia vocatur multiplex, id non ratione ſuæ corporeæ individuitatis intelligitur, ſed ratione virtutis interius exiſtentis, atque ſic duplex dicitur nomine Maris, & Fœminæ. Agentis, & Patientis. Solis, & Lunæ, aliiſque dualitatis infinitis propemodum formis methaphoricis, ac myſticis, vel ratione partium, ſigno-

rum

rum, & naturæ per naturam diverſitatis, & ſic triplex: vel ratione elementorum componentium per naturam in primordiis illius connexorum: & ſic quadruplex: vel ratione totius curſus & materiæ ex hoc ultimò emergentis, & ſic quintuplex ſolita eſt appellari, quod alibi nobis apertius declaratur.

Sicut ergo unica ſingularis materia eſt, & requiritur; ita unica ſola erit operatio, per quam illa ad ſui perfectionem naturaliter tendens impellitur, non ita tamen una, quin poſſit etiam multiplex vario reſpectu, ac myſticis ſenſibus nuncupari. Hinc eſt, quod penes aliquos dicatur ſolutio, & congelatio, atque aliis nominibus inſignita reperiatur, ad hoc ſolum inditis, ut operationis effectum juxta naturæ intrinſecus operantis exigentiam, manifeſtum redderent. Si vero totus operis progreſſus intelligatur, quatenus videlicet, & diſpoſitionem, & perfectionem ultimam comprehendit, tunc benè duę poterunt operationes pronunciari, quarũ prior difficillima, lubrica, & occulta alterã faci-

facilem, tutam, clarè deſcriptam antecedit: miſtica vero ſimilitudine ita invicem conveniunt, ut vix, niſi cui oculis perſpecta fuerit, credibilis. Quod & teſtatur Morienus aſſerens, unam eſſe, ſicut & alteram, & cum prior deſinit, incipit poſterior. At plurimum diſcriminis in rei veritate ſubeſſe intelligas, tum ratione temporis, tum ratione aliorum, ut ignis, vaſis, naturarum, ſignorum, clauſuræ, iuuaminis, adiunctorum, finis, & materiæ præſertim, quæ in priori per ſolam naturam compoſita & perfecta ſumitur. In poſteriori per naturam & artem ſimul conflata ulterius in maiorem perfectionem trahitur.

Natura ergo ſola primò materiam exhibet, quam accipiens Artifex ut miniſter cum natura principaliter operante præparat, quam poſtea iterum naturæ ſolum operanti ſubſternit, atque ſic repetendo in admirabile, ac pænè incredibile perfectionis augmentum promovet.

Qui hæc non acutè obſervarit, in plurimas difficultates delabetur, nec mihi (ſi ſciet) pa-

et) parum gratiæ ſe habiturum cognoſcet hæc hactenus ſic intacta revelanti.

Præterea addere non pigebit operationem illam diverſimodè indigitari nominibus maximè notandis, non enim fruſtra talibus exornatam credas. Dicta eſt autem præparatio, compoſitio, coniunctio, renovatio, animatio, regeneratio, multiplicatio, fermentatio, ſublimatio, aliiſque innumeris, inter quæ præcipuum eſt ſublimatio, quo illam dixerunt Geber, Bernardus Comes, Lullius, Arnaldus, Auctor Auroræ, ac plerique alii, non quidem quod ſublimatio ſit, ut vulgo ſolet intelligi, ut perperam ſcripto prodidit Alexius Pedemontanus, ubi pluribus de ſublimato vulgari diſſerit, in cujus finis calce proceſſum inculcat falſiſſimum, penituſque impoſſibilem; quod monuiſſe volui, ne quiſquam illum tentare auſit, ne ſerò pœniteat, quandoquidem tempus, impenſas, laboreſque inaniter amittet. è contra diligenti examine ſcrutabitur, quæ Comes Bernardus fideliter, quamvis occultiſſimè, in Epiſt. ad Thomam Medicum. *Sunt quædam Mercurii ſublimationes ab ejus*

pro-

proprijs corporibus &c. quæ verba, cum intellectu ſint ardua, nec ita intelligenda ſicut prima fronte videntur, quibus etiam ſe deceptum teſtatur Theobaldus ab Holande lib. de diff. Alch. ideoque illa ſicut & alia quamplurima ante hac nunquam alicui litteris evulgata, veraciter, nec obſcurè interpretati ſumus in Ædippo Chæmiſta.

De Salis Tartari, ac ſimilium Alchalium Volatilitate, & ad id neceſſaria operatione.

DISCEPTATIO SEXTA.

DEterminatum eſt in phyſicis, dum mixta per ignem ſoluuntur, non in elementa prima abire, ſed in tria ſecundaria principia iure meritò appellata, in ſulphur, quod ardet, in Mercurium, qui ſolus ſine combuſtione ab igne fugit, & in ſal quod pertinax igni reſiſtit abſque fuga, & combuſtione, quæ ſingillatim quoque colligi poterunt, &

ab

ab ignis actione ſeruari, ſi vaſis clauſis, & ab igne cōvenienti diſſolutio inſtituatur. Cum vero ſal plurimum prioris mixtionis virtutis, & efficaciæ retinere fuerit exiſtimatum pro curandis humani corporis ægritudinibus, utpote mixti partem ſtrictius ligatam, ideoque proprietatum à propria ſpecie provenientium conſeruatricem fideliorem, at periculo facto votis haud reſpondere obſervatum eſt ſæpius. Si enim ignis externi potentiæ reſtitit, quanto magis internorū viſcerum tepido calori reſiſtet? Quamobrem vel invictum, & conſequenter inefficax tranſibit in officinas nutritioni dicatas, vel ſi quid evictum digeſtumque ingrediatur inſtar alimentorum, inefficax ad morbos reperietur, & ciborum norma ſubiicietur: quare nonnulli ſecretioris naturæ myſteria ſcrutantes idem ſal fixum in volatilem naturam redigere laborarunt, ut ſic ſubtilius, actuationi, quam vocant, aptius, & conſequenter potentius redderetur: nec id per ſe ſolum, ſed aliorum ſimplicium connexione adiutum. Cum enim illa intimius ſua tenuitate peruadit non-

nihil

nihil illorum diſſoluendo ſibi adjungit, & ad penitiora viſcera virtutes illorum defert. Hoc autem licet omnibus æquè alchalibus commune ſit; ſpecialibus tamen efficaciæ quamplurimum Tartari ſali tributum eſt ab Helmontio, qui tamen operationem reticuit, cum nihilominus medentibus eiuſdem ſalis potentiam ſæpius inçulcaverit, cupiditatis, & curioſitatis appetitum excitante, non explente. Occaſione igitur liquoris Alchaeſt, cuius vires, & vices ſupplere ac proximè æmulari prodidit, non incongruum videri debet, ſi de illius quoque operatione nonnulla diſceptare hoc loco ſumpſerimus: de illius quoque virtutibus poſtea locuturi.

Ut autem ſalem hunc in volatilem naturæ vertatur, duplici ſolum methodo procedi poterit. Cum enim Terra principium ſit fixionis: Aqua vero volatilitatis, non ſolum prædicta ſalia; ſed quodlibet aliud quod fixum ſit tunc volatile redditur, cum vel terram diminui, vel aquam prædominari fecerimus: ſicut è contra tunc ex volatilitate in fixionem cuncta ducuntur; çum aquæ ſu-

per-

perabundantia deficit, vel terræ defectus juvatur. Id autem non in ſuperficie, & corpore tenus intelligi debet, ſed intrinſecè, & in intima elementorum connexione, alioquin per ignem, quod ſuperadditum eſt facile diſgregabitur, nec voti compotes reddemur. Idem quoque continget, ſi quid addiderimus, vel ſubtraxerimus alterius miſti, in quo prædicta elementa dominentur, ut ſi non aquam, ſed aqueum adiunxerimus, vel terreum, non terram, dumodo quod additur in radice alterius miſti couniri valeat. Sal ergo fixum tunc volatile reddetur, ſi aqua intimè illi adiungatur: vel quid aqueum, quod tamen in prædicto artificio videbitur impoſſibile. nihil enim addi poteſt elementi vel elementati alicui miſto, niſi miſtionis compages ſolvatur, miſtumque aperiatur, alioquin quod ſuperadditur, utpote accidentaliter ſuperveniens, levi etiam negotio diſjungitur. Non enim arti conceſſum eſt, miſtum aliquod vel principium ſecundarium ex elementis componere, ſed ſoli naturæ miſterium hoc reſervatur. In Magiſterio tamen philoſophico id neceſſario fieri oportet,

tet, dum auro Mercurium adiungit, non tamen vulgarem, ſed philoſophicum; quia ab auro nihil penitus differt, niſi digeſtione ſeminali ſpiritu, & elementorum prædominio, quæ intimam coniunctionem non impediunt, ſicut in alimento animalium nutritioni deſtinato videre eſt: hoc enim ſeminali virtute ſubiicitur aliti, quod in ultimam ſuæ miſtionis proportionem alimentum redigit ſeparando, quod ſibi adverſari poſſit; quemadmodum aurum ſua ſeminali virtute Mercurium tamquam alimentum beneficio externi caloris digerit, hoc eſt calorem internum auget, elementalia corpora attenuando intimius coniungit, & ſuperfluam humiditatem abiicit, quamvis id aurum efficere nequeat, niſi prius mercurius illud in profundo penetraverit, diſſolverit, & ad actionem ſuper ipſummet Mercurium efficax reddiderit; ideoque prius Mercurius aurum volatizat, quouſque vis ſeminalis auri, quæ ſpiritualis eſt, diſſoluta, ſibi proprias ac naturales vires rurſus nacta Mercurium evincit, ſibi ſtabiliter adiungit, & figit, idque pluries

reite-

reiteratur, ſemperque viribus valentior obſervatur.

Hoc tamen in prædicto Sale evenire nequit: cum enim illud principium ſit ſecundarium ex reſolutione alterius miſti exortum, non poterit ſic aperiri, ut ipſius interiori virtute aliud ſuperadditus evincatur: cum enim debilius ſit quam miſtū, unde fuit eductum, facile in elementa reſolvitur: & plurimi quidem hoc per aquam ardentem obtinere tentarunt, ſed fruſtra, quamvis enim repetendo aquæ vitæ infuſionem in illud, multum videatur illi adnecti, nihil tamen inde volatilitatis aſſumit. Spiritus enim prædictus inſtar aquæ pluvialis magna ex parte egreditur, & quod illius non mutatum prius aſcendit ex ſale nihil virtutis efficacioris aſſumit.

Nonnulli per proprium ſpiritum ex Tartaro elicitum hoc idem inaniter tamen experti fuerunt. Alii aliis mediis, ſed fruſtraneo conatu omnia, & hoc quidem rationabile videtur. Sicut enim arti horum principiorum conflatio denegatur:

Ita

Ita pariter denegabitur principis hiſce extraneũ intrinſecè ac perenniter immiſcere. Perinde enim videretur ac ſi vellemus, quod in principium eſt deductum, in novam miſtionem reformando adigere. Facilius enim miſta deſtruere, quam conſtruere.

Quamobrem altera via incedere neceſſe erit, ſuperfluam, ſcilicet, terram ab ipſo ſale deturbandi, ſuperfluam autem dicimus non ſuæ naturæ reſpectu; ſed ratione intentionis volatilitatis, ita ut tantum demere conveniat, quantum ſat videatur ad illud volatile reddendum. At hic plurima ſunt, quæ nobis negotium faceſſere poſſunt: cum enim ſal prædictum in puritatis complementum redactum fuerit, facilè etiam ad ignem liquatur: atque ideo partes illius ita ſibi in vicem connectuntur, ut divelli nequeant, nec à terra ſuperabundanti dividi; quin immò vaſa vitrea ſua corroſiva vi, & acutiori penetrat ac frangit quod ſi quid addatur ad eius fluxum, & liquefactionem prohibenda ſicut in deſtillatione ſpiritus ſalis communis conſuevit; per quod particulæ rei diſſoluendæ ſepa-

dæ ſeparatæ maneant, aditum igni potentiori præbeant, & ſpiritus egreſſioni via non intercludatur, tunc quod additum eſt in vitrum levi negotio abit, & tenacius totùm redditur, & indiſſolubilius. Qui igitur ingenio pollebit, facilè hinc ſcire poterit, qua ratione, quo medio, quo igne, & quibus in univerſum circumſtantiis operationem hãc inſtituere oporteat, ſic enim ſpiritus ex ſale extrahi poterit, nec tamen ob debilitatem ſalis ligaturæ elementa diſſolventur, nec miſtum exterminabitur. Sufficiat igitur hæc candidis Artificibus revelaſſe: cætera experiendo ſtudio atque laboribus aſſequentur.

In quo conſiſtat difficultas Inventionis liquoris Alchaeſt.

DISCEPTATIO SEPTIMA.

Difficultas Inventionis Alchaeſt recolligi quadantenus poterit ex iis, quæ præ-

prædicta ſunt, ubi de eius operatione diſce-
ptavimus: at hîc ſpecialius nonnulla recen-
ſere volumus, ut facilior aditus indaganti-
bus præbeatur, ac unicuique pateat, quam
ipſe à livoris crimine abhorream, & quam
mihi cordi ſit eorundem inquirentium arca-
na profectus.

Cum ergo præmonſtratum ſit ſubie-
ctum, ex quo ſoluens illud paretur, ſtrictiſ-
ſimæ eſſe mixtionis, atque arctiſſimo ele-
mentorum vinculo à primordiis generatio-
nis conſtrictum; hinc fit ut non facilè diſſol-
ui queat, quam difficultatem ſi Paracelſus
innuiſſet, quamplurimi illo potiti fuiſſent.
Deſtructionem vero dicimus non in ele-
menta, ſed in principia ſecunda, in quæ pri-
us materiam reſolvendam tranſire neceſſe
eſt, quam in priora, quæ ipſa elementa ſunt;
ideoque debiliora ſunt ſecunda, cum ſint à
priori ligatura dimota, & hinc facilè etiam
per aquam amittitur liquor, utpote à qua
tamquam à ſuo compari in ſimpliciorem
naturam ducitur; quæ cum nulla eſſe poſſit
quam elementa, propterea in illa abit in

ſui

ſui finali reſolutione. Difficultates itaque in univerſum plurimæ ſunt.

Prima eſt, quam retulimus corporis ſtrictiſſima connexio in ſuis elementis, quæ longo labore aç tædioſo indigent, ut aperiantur, ſine qua apertione illum obtinere liquorem impoſſibile eſſet. Secunda eſt propter adiuncta: cum enim ſolũ deſtrui nequeat, neceſſe eſt, ut quod per ſe non poſſumus, per adiutorium procuremus. quare illi aliquid adiungere convenit, quod ipſius diſſolutionem promoveat; ut ſic per liquefactionem ad diſſolutionem quam intendimus diſponatur. Tertia ab igne pendet: hic enim ſicut in qualibet artis chæmicæ operatione multiplex requiritur, qui licet vehemens requiratur, non tamen uniformiter ac æqualiter, ſed iudicio atque experientia opus eſt, ne ignis defectu opus deſtruatur: hinc eſt, ut indigeat & loco oportuno, & furnis, & vaſis convenientibus, ſine quibus impoſſibile eſt opus completum obtinere, & ab his plures etiam emanere ſolent difficultates, quas ſingillatim enumerare non expedit; prudenti enim & experto benè notæ

eſſe

eſſe poſſunt: ultima tandem eſt, quam retulimus; facilis videlicet liquoris amiſſio, quæ pluribus accidere poteſt occaſionibus; quod & ipſi Helmontio contigeſſe crediderim, cum de lagenæ ſibi ablatæ amiſſione conqueritur.

Præter hæc vero quamplurima etiam accidentaliter ſuperuenire queunt, ex quibus liquor ſeu factus, ſeu in ipſo operationis progreſſu amitti facilè poterit, quæ omnia ex parte ſolum praxis intelligenda erunt; ut liquet, hoc eſt ex ipſo manuali opere, cum rectè prius fuerit intellectum mentali cognitione, quam nunc theoricam dicimus ſeu practicam mentalem juxtà Lullii doctrinam in Theorica ſui teſtamenti. Theorica enim propriè non eſt niſi cognitio cauſarum, & rationum practicæ operationis, quæ duplex eſt. alia manualis, quæ actuali opere exercetur. alia mentalis, hoc eſt cognitio eiuſdemmet operis, cum mente præconcepta poſſidetur ante practicam manualem, quæ ex illa neceſſariò ſequitur, & hæc ad illam præcedit quomodo enim aliquid actuali opere obtinere ſperabimus, niſi prius illud animo præcon-

conceptũ integrè præſciamus: hoc autẽ duplici difficultate contegitur, quarũ prior in materiæ opportunæ inventione cõſiſtit, poſterior in rectè operandi modo cũ omnibus ad illum requiſitis circumſtantiis. & materia quidem innoteſcere ſatis poſſe apparet ex iis, quæ ſupra ſcripta ſunt, ubi de illa diſceptavimus: nec minus etiam ex proprietatibus, quas illi tribuit Helmontius: ex quibus & ipſe illam non difficulter percepiſſe profiteor: & quamuis plurimos audiverim, qui hîc hallucinentur, id non ex alia ratione provenire crediderim, quam ex nimis craſſa ſcrutationis ignavia, mentis, & ingenii ruſticitate; clarius enim indigitari nequit, niſi illam proſtituere perperam velint, quod tamen omnis ratio, & juſtitia vetat, neque ſolum huiuſce liquoris ratione, ſed & philoſophici lapidis, cuius materiam eamdem eſſe ſæpius retulimus: materiam autem hîc intelligimus, quam ipſa natura nobis ultrò præbet, rudem indigeſtamque molem; antequam ſcilicet quicquam in illam ars operetur. Siquidem ars ab ipſo ſtatim exordio per ſuam operationem diverſitatem in illam

 efficit,

efficit, ſicut & in alio quocunque ſubiecto naturæ contingit, veluti cum ouum gallinæ incubandum ſubſternimus ad pullum inde procreandum, vel igni coquendum apponimus ad alimentum inde parandum; ſicut quoque lignum non abſimili methodo dupliciter tractari poteſt. Primo cum illud terræ mandamus ad ſobolem multiplicandam ex vi illi naturaliter indita. Vel cum eodem utimur ad uſus diverſos humanis neceſſitatibus neceſſarios.

Maior itaque difficultas eſt in cognitione practicæ manualis, quam penitus artificialem eſſe præmonuimus. Maior enim hic eſt quam in opere chæmiſtarum. Cum enim illud merè ſit naturale, & iuxta naturæ exigentiam progredi debeat, liquet non niſi unico opere id exerceri debere, quicquid enim iuxta naturæ ordinem, & modum actionem ſuam exequitur, nonniſi unica & ſingulari operatione fieri neceſſe eſt, ut in omnibus, & ſingulis naturæ miſtis & eorum actionibus innoteſcit. At in opere Alchaeſt, utpotè merè artificiali, non ita facile eſt illam indagare: hæc enim multiplex concipi poteſt;

teſt; cum tamen non niſi unica dumtaxat artificibus, qui illam aſſequuti fuerunt hactenus cognita perhibeatur, quam in principia ſecundaria reſolutionem dicimus, non autem in elementa, in quibus utilitatis aliquid nobis haud afferre poſſet; nec in omnia principia, ſed in liquorem, quem Mercurium jure nũcupare debemus. Cum vero ſubjectum illud arte ligatum ſit à natura, uti dictum, ideo longa nec non tædioſa nimis operatione indiget, priuſquam in principium hoc artificiali retrogradatiõne ducatur; qui vero violenta nimis ac brevi illum obtinere tentarunt, maximè deceptos eſſe comperimus. Non negaverim tamen, poſſe & alium etiam inveniri modum, quo illud idem efficeretur, illud tamen adhuc nobis incognitum eſſe fatemur, ſed unicum tantum ſatis vulgarem, quo ſolo uſi ſunt, qui illum deſcripſerunt.

Difficultates vero has curioſius recenſuiſſe haud inutile ſeu parum proficuum exiſtimari velim, qui enim fieri aliter poterit, erroreſque qui poſſunt occurrere, niſi præcognitos evitari, quod ipſemet reipſa cogni-

tum habui: cum enim incautè tractata viderim opera, laboris temporiſque iactura ſecuta eſt, quam quivis ſi monenti amico paruerit, effugere levi negotio valebit.

De difficultate operationis phyſicochemicæ.

DISCEPTATIO OCTAVA.

HErmetici operis difficultates ſingulas, & univerſas curioſius inquirere inſtituti noſtri non eſt in præſentia, quas ſi quis tamen optarit deſcriptas cognoſcere, adeat libellum doctiſſimi Viri Theobaldi ab Hogelande in quo de difficultatibus Alchemiæ. Auctor enim ille licet arcanum phyſicochemicum ex voto non ſit adeptus, nec artem integram poſſederit, ſuis tamen illis deſcriptis difficultatibus non minimum juvare poſſe artis ſcrutatorem aſſerere auſim, ſi tamen judicio acutè adhibito ſcriptum

ptum illud examinetur. quamobrem ſolum difficultates recenſere voluimus in præſentia, quæ praxim chemici magiſterii potiſſimum remorari queunt, ut hinc quid hoc ab opere Alchaeſt conveniat, aut differat, quæ principalis noſtra fuit intentio ab initio, intelligeretur. Has vero nonnulli pauciores, alii plures dixere, ut videre eſt apud ipſos Scriptores paſſim. Sunt enim qui ad duodecim capita, quidam ad pauciora, utpote octo, ſeptem, quatuor, vel tria redigunt. Nos duobus hiſce verſiculis omnia ſufficienter comprehendimus. Quæ Chymici obſcuro condunt velamine in arte. Sunt color Igniculus, Pondus, Mas, Fœmina, Tempus.

Et enim ſi pauciores difficultates enumeremus nimium genericè, & conſequenter obſcurius ars ipſa tractabitur, ſi plures ſuperfluæ, nec neceſſario emendicatæ videbuntur. Nec præterit unico dumtaxat puncto totum negotium occludi, hoc eſt rectam facere ſolutionem; materiam enim, in quam ſolutionis opus explere oportet Arti-

 ficem,

ficem cognitu haud difficilem exiſtimamus juxta illud etiam Augurelli.

Quam invenire non uſque adeo diffici-
eſt.
Habilem ſed reddere maſſam hic labor hic
opus.

Nec habilem unquam reddere illam poterimus, niſi omnia fuerint apprimè pręcognita, quæ ſuperioribus verſibus continentur. De quibus omnibus ſingillatim hîc diſceptabimus in gratiam eorum, qui virtutis amore ac naturalis philoſophiæ ſtudio tanguntur, quos tamen præmonitos volumus per alia noſtra volumina ſatis ſuperque iuvandos, ac defectus, quibus hæc noſtra forſan jure notari poſſe videbuntur, alibi ſupplendos promittimus.

Colore igitur non id ſolum, quod vulgò communiter intelligi ſolet, accipias velim; ſed quicquid in operatione illa arcana rectitudinem felicemque ſucceſſum præſignare queat, juxta id, quod Geber tradidit admonens, ut cum in operatione fuerit Arti-

fex

ſex debeat omnia ſigna, quæ in qualibet decoctione:quæ unica, & multiplex eſt, diverſo reſpectu apparent in mente ſua recolligere, & eorum cauſas inveſtigare, ſicut eſt in primis materiæ nitor, ſeu mundities, quæ ſi quid vel minimum etiam commaculata videatur, perditæ atque corruptæ operationis indicium eſt certiſſimum. Atque hinc Morienus. Conſidera ſi potes rem puram, atque mundiſſimam dirigere rectè: alioquin operatio tua inefficax reperietur, hanc in Codicillo Lullius corruptionem limoſitatem appellat; quæ ſi operi ſuperemineat, extrinſecus demonſtrat interiorem rei ſubſtantiam, & proportionem eſſe depravatam, ac proinde nihil inde proſperi ſucceſſus ſperari: Sic quoque fulgor ſeu ſplendor, quem in qualibet operationis parte illuceſcere oportet. Nigredo itaque, quam intenſiſſimam eſſe viriditatem alibi oſtendimus, non omnis requiritur, ſed maximè luminoſa; ideoque piſcium oculis aſſimilatur. Sic & albedinem non quamlibet, ſed candidiſſimam; hoc eſt cum fulgore conjunctam. Rubedinem pariter rutilantem, poſt ejectam ſcilicet

cet corrumpentem ſuperfluitatem per trinam ablutionem delendam, tunc Mentigne vocatur ab Henrico Currat Lipſienſi ob aucti copiam ignis, & materiæ inſtar mentis tenuiſſimæ ſpiritualitatem.

Tres autem principales adnotantur colores; quamvis plures etiam ſucceſſivè conſpiciantur, imò & tres hi prædicti plus minuſue intenſi ſunt gradualiter à remiſſione ad intenſionem ultimam procedentes, quod Morienus docuit ibi.

Reſpice nigrum completum, nigrum à ſua nigredine diminutum, omnemque nigredinem, hoc eſt principium in diminutione uſque ad finem complementi, atque omnem curſum intermedium: & ſic de aliis; quamvis ibi reticeat albedinem, cuius loco citrinitatem ſubſtituit, obſcurioris doctrinæ gratia. Totum autem ex igne provenire dicimus: Cum enim hic paulatim ac ſenſim augeatur intrinſecus, cave ne de extrinſeco intelligas, dum inter elementa miſcetur, unitur, atque ligatur, neceſſario colorum varietatem parit, illoſque ſenſim intendendo auget: ordinatè igitur procedat neceſſe eſt, ut poſt ultimum

timum nigredinis punctum primo obſcura quædam albedo ſeſe dat in conſpectum, poſtquam flavedo cum viridate alternatim ſimulque reſplendens, quas tandem candor ultimò adveniens extinguit: poſt hunc tertiò flavedo quaſi aurora ſolis prænuntia ſplendentem rubedinem præit, quæ ſi prius manifeſtetur, caloris exceſſum præſignat operiſque irreparabilem deſtructionem.

De igne quamplurima dicenda forent: ex hoc enim potiſſimum operis emendatio, vel deſtructio pendet, quinimò nonnulli ſunt, qui exiſtiment totum lapidis regimen in ignis moderamine conſiſtere, qui non ſolum per gradus, ſed per puncta dirigendus eſt, quinimò ſi cætera omnia integrè cognoſcantur, ignis verò modus ignoretur, optatum finem aſſequi erit impoſſibile.

Hunc autem ſummopere occultatum voluere Philoſophi, ne arcanum, quod illo cognito facillimum foret omnibus, indiſtinctè proſtitueretur, nec ſatis eſt illum debilem eſſe, ſed artificio quodam ita moderari, ne materia, quæ maximè labilis eſt, & imbecillis detrimenti quid pateretur. Quare to-

re totis viribus enitendum in ignis temperie : nihil autem refert an de extrinſeco, vel intrinſeco diſtinctio hîc afferatur. Cum enim intrinſecus, qui eſt pars eſſentialis miſti, ex extrinſeco augmentum ſumat, non ſolum virtualiter, ſed ſubſtantialiter ab extrinſeco procedit intrinſecus, qui cum debeat elementis cæteris couniri, cum hæc nondum fixa ſint ac ligata, vehementem ignem ſeu impetuoſum ac repentinum pati minimè poſſent. In quo videtur erraſſe Comes Bernardus Trevirenſis, qui quamvis practicè artem ad amuſſim calleret, theoricales rationes tamen non videtur æquali acumine penetraſſe. Non eſt, ait ipſe, ignis ſubſtantia materiæ, ut volunt Aros, & Empedocles, qui tamen opus augmentat; alioquin ſequeretur materiam de die in diem magis ponderare, quod eſt erroneum, hæc ille. In quibus alios repræhendens pro veritate errorem ſubſtituit, uti latius alibi à nobis demonſtratum eſt. Animalia ſiquidem, & Vegetabilia ab initio generationis augmentum ſumunt ex alimento uſque ad terminum perfectionis præter ova, & vegetantia

quæ-

quædam, quæ ſufficientem materiam uſque ad aliquem gradum augmenti habent in ſe-ipſis. At metallis poſt primam compoſitionem nulla fit additio materiæ, ſed vis ſeminis à primordiis in ſuſcepta primitus materia totum ſuum complet opus uſque in finem; ignem nihilominus jugiter, & paulatim immittit, quouſque elementa per ipſum ita attenuentur atque plaſmentur, ut ad miſtionem perfectam, ad quam vis ſeminis naturaliter tendit, perfectè uniantur. Cum vero ignis ſpiritualis ſit ſubſtantiæ, nequit ſecum molem vel pondus adducere: ipſe igitur Comes cum quibuſdam aliis opinatus eſt, ignem in ſubjecto à primordiis ineſſe, at otiari, nec cæteris elementis dominari, niſi ab extrinſeco excitetur, quod eſt inintelligibile: quomodo enim ignis inter elementa nondum ligata reperietur, ſuoſque effectus non edet? vel quomodo ignis extrinſecus, ſi compoſitionem haud ingrediatur, perfectionem inducet; Iam autem liquidò probatum eſt, in orthophyſicis calorem, & ignem ſubſtantialiter non differre, ſed gradu

ſolum, & quantitate. Ignis igitur ita dirigendus, ut humiditas non minuatur, nec ſeminalis virtus perturbetur, quod Geber monuit, cum inquit. Nihil materiæ addendum, nec etiam minuendum, quouſque naturæ arriſerit, quod ſuperfluum fuerit eiicere.

Cum autem ignis facilè chemicum ſubjectum niſi artificialiter directus exterminare queat; ipſius vis per aquam non minori artificio ponderatam obtunditur, quare pondus eſt in toto operis curſu ſummopere notandum, ne ſuperfluus humor, vel nimia ſiccitas ſubiectum corrumpendo deſtruat, ut ait Moſcus in Turba. Si enim humidita ſuperabundet, fiet pelagus conturbationis, ut ipſe ait; Si vero ignis prævaleat, comburetur in favillam, atque id eſt, quod operationem illam difficillimam reddit. Pondus enim illud non ut Rudiores exiſtimant, penes corporeitatem materiæ intelligendum eſt, ſed menſuræ duntaxat ratione. cuncta ſiquidem pondere, numero, ac menſura naturaliter perfici eſt

in

in confeſſo, ſine quibus nihil recti poterit inſtitui: Ars enim æmula naturæ ac pediſſequa, ne minimum quid ab illa unquam deflectere debet, alioquin in caſſum laborabitur: atque hinc totum fere pendet arcanum, quod ſi recte examinetur, aliud non eſſe cognoſcetur, niſi ignem per Aquam commenſurando moderari ad finale complementum. Ad ignem quoque pertinent vas: fornax, materia ex qua ignis, quæ non difficilè cuiuis patere poſſunt.

Mas, & Fœmina multipliciter intelligi poteſt, materiam vocat Bernardus Comes, & alii, quæ cum ſuo vaſi naturaliter ſit indita, hinc vaſis nomine nonnullis indigitatur, juxta verſiculum.

Vas, Fornax, Ignis, Pondus, cum tempore latent.

Per fornacem vero colores, utpotè qui per ignem in convenienti fornace accenſum excitantur. Vaſis autem nomine Marem, Fœminamque ſignificavit. At Mas multipliciter dicitur. Virtus enim activa Maris nomen meretur; ſicut paſſiva fœminæ. At id hic non eſt principaliter intel-

ligendum, utilius, occultiuſque myſterium latitat, quod clarè deſcripſit Adrianus à Minſicht in Teſtamento, cum de materia prædicta canit ita

Hanc ergo ignotam mundo, merſamque tenebris
Hactenus incultam, ſterilem, & ſine honore jacentem,
Aſpirante Deo, noſtri illuſtrabit abundè
Lux Teſtamenti, fructuſque oſtendet amoenos.
Cujus ut indigitem proprium Tibi denique nomen,
Scito quod antiqui faciē ſit filia Vatis
Calchantis, MILVI ſimul orta rapacis in ORTV
Ortu, cujus ego chimica quoque natus in arte,
Tempore quo mechum capit cum conjuge Martem
Mulciper ignipotens, Diis exhibuitque videndos.
Tu ſi hujus noſtræ roſeumque, gravemque cruorem

Virginis, humoremque potes ſi demere ſiccum
Alitis & niveum. Tibi Regis parta corona
eſt.
Candida nam croceos circumfluit unda Vitellos.

In quibus dum aſſerit materiam oriri in ORTU MILVI. quæ duo verba anagrammaticè vitriolum ſonant, nolim exiſtimes vulgi vitriolum auctorem intellexiſſe, non enim verbo tenus interpretanda ſunt, ſed penes ſimilitudinem, & analogiam. Quemadmodum in carminibus Sybillinis à Cardano ex Græco interpretatis: in quibus ut ait Senior ſera eſt intra ſeram. Non enim Arſenicon, ut carmina voluiſſe videntur, inſinuare voluit Sybilla, ſed materiam philoſophicam; quæ ratione albedinis, volatilitatis, extractionis ex ſuperfluis, aliarumque ſimilium proprietatum ac virtutum Arſenicon myſticè poterat appellari: ita quoque de Vitriolo; quod alii viridem Leonem dicunt, ſeu aliis nominibus à viriditate mutuatis exprimunt. Niſi enim viriditas ſeſe manifeſtet in operatione, manifeſtum erroris eſt indicium. Sicut è contra ſi

hæc

hæc ex Saturni circumacta ſphæra ſe prodat, Luciferæ Veneris lumen tibi propitium adeſſe, atque hinc corniculatæ quoque Dianæ candorem adfuturum prænuntiat. Per Marem ergo licet tum ſpiritualis Vir, tum corporeus ſolaris recte poſſit intelligi, non tamen ex eiuſmodi, quamvis recta intelligentia declaratur arcanum prædictum unde regia corona paratur; ſed ſi Martem ac Venerem ſeu roſeum cruorem, & gravem, vel humorem ſiccum, niveumque in Deorum, hoc eſt ſapientum, conſpectum tradideris. Candida tunc enim fœmella per undam prænotata legitimo ſuo Viro, vitelli nomine inſignito, ſtabiliter copulabitur, ſobolesque procreabitur admirabilis parentibus longè potentior.

Tempus denique ultimum eſt, ex quo philoſophicæ operationis difficultas exurgit. non enim in loco convenire videntur Scriptores: cum tamen in rei veritate omnimodè conſentiant, cum non unico reſpectu diverſum perhibeatur. Quamobrem per horam perdurare aſſerunt laborem, vel per duas, vel per diem, & tres dies, per ſeptem dies,

dies, ſeu hebdomadam, & per tres hebdomadas, per tres menſes; per ſeptem, & novem, per annum, & tres menſes, aliiſque modis etiam tempus explicari poterit. quod Comes Bernardus per verba illa inſinuavit. *Terrena potentia ſuper ſibi reſiſtens, pro reſiſtentia dilata eſt actio agentis in iſta materia.* hoc eſt actio ſeminis prolongatur eò uſque, quouſque terrea fœculentia ſuam amittat poteſtatem ſupra fœmineam roſeam humiditatem prædictam, ſine qua, qui opus perficere tentat, operam certiſſimè ludet.

Quod ſi prædicta intimius ſcrutentur, apparebit omnia prædicta ita invicem eſſe colligata, ut non niſi res unica jure optimo dici queant. Hinc eſt quod Comes prædictus aſſerat, verba à me clariſſimè enucleata ponderum fundamenta continere: cum tamen nil niſi tempus præſignet; quia tempus pondere ignorato, atque pondus ignorato tempore neceſſario ignorabitur. Nec pondus, & tempus ſine caloribus, & ſignis: nec iſta ſine ignis complete noſci poterunt. Sine quibus omnibus veram etiam phyſico-chemi-

chemicam materiam omnibus philoſophantibus unicè concupitam adipiſci erit prorſus impoſſibile.

In quo ſit poſita difficultas volatilitatis Salis Alchali præſertim ex Tartaro.

DISCEPTATIO NONA.

ALchalia nuncupant communiter Chemici ſalia ex cineribus extracta, quæ cum ſint per ignem quaſi criterio probata ab ipſo amplius fugere levi negotio, & cõſequenter volatilia fieri nequeunt: quod ſi in ſalis natura corporea permaneant ob craſſitiem à terreſtreitate pendentem, corpora ſoluere non valebunt, quæ nonniſi ſpirituali ſubtilitate ſeſe penetrari ſinunt, quod ſi in tenuitatem hanc non traherentur, corporea medicamina ſoluenda ac ipſum quoque ſal interiora viſcerum adire minimè poſſent: & hinc arcanorum proprietatem nec poſſidebunt, nec ægritudinum latibula petent, nec

nec occaſionales cauſas craſſas obſtructionum fontes,& origines diſſoluere, extenuare,ac abſtergere ſanitatemque inducere poſſent. Quare neceſſe eſt ſalia in ſpiritualem naturam adducere,quæ tum ob convenientiam, ac ſimilitudinem cum corporibus ſalis naturam redolentibus; tum etiam ob majorem conſiſtentiam,quam habent duo reliqua principia,Mercuriale, ſcilicet, ac ſulphureum, patet ad prædictum munus obeundum longe aptiora, potentiora,ac velociora quam illa, quod quamvis omnibus commune ſit Alchalibus, ex Tartari tamen cineribus ſali extracto, & à terrea fœculentia ſæpius purificato, & in cryſtallinam ſerenitatem deducto, vim efficaciorem inhærere experimento compertum eſt. quare hunc potiſſimum Chimico-Medici profeſſores pluribus ac indefeſſis laboribus nocturna diurnaque meditatione ſcrutati ſunt, nec tamen arcanum illud aſſequi potuere: difficultatibus enim pleniſſimum repertum eſt negotium.

Per ignem enim levem non movetur.Per vehementem liqueſcit. Per vehementiſſimum

mum totaliter exterminatur in vaſe potiſſimum aperto : in clauſo ſiquidem ipſum penetrando frangit, ac diſrumpit. Quod ſi quid addatur , illud in vitrum liquefacit. Si verò quod additur in vitrum abire nequeat, tunc fit, ut in ſale per additum illud aperto, & diſcontinuato cum igni pateat aditus facilior in exterminium diſſoluatur ; & ſi quid inde deducitur , aqua eſt elementalis inſipida, nullius virtutis ad id, quod intenditur. Cum ergo de difficultatibus liquoris Alchaeſt atque lapidis phyſicochemici, quæ duo præſertim intentionis noſtræ ſcopum præfiximus ab initio , fuſius forſan quam par ſit diſceptaverimus ; non incongruum nobis viſum eſt , ſi de huius quoque ſalis, ac ſimilium Alchalium volatilitate obtinenda aliquid in medium adduceremus ; ex his enim ſic propoſitis ac ſtudioſis ante oculos obiectis , facilius eſſet ab inquirentibus cognoſci , ac inveniri : In qualibet enim re peragenda non minimum utilitatis omnibus acceſſurum credimus , ſi uti alias monuimus, difficultates ſingulæ fuerint ante quam manus adhibeantur, præcognitæ, at-

que

que diligentiſſimo examine ventilatæ; & hìc præſertim, vbi non ex parte materiæ, nec ex multiplici capite ſicut alioquin euenire prædiximus, in duobus prædictis operibus: Si enim ignem oportunum iudicioſo Artifici non difficulter ex præmonitis indagandum cognoueris, cætera nòn admodum difficilia erunt, vaſis furni, ac temporis quoq; non ratio negligenda eſt. hoc quoque in operantium gratiam addere non pigebit, quod videlicet facilior operatio ſequetur, ſi quid addatur prædictas difficultates prohibens, quod multiplex eſt Vulcani potentiam eludens, breviori ſiquidem tempore & res quæſita obtinebitur.

In hac vero ſalis converſione in volatilem ſubſtantiam fit quædam tranſmutatio non interioris ſeminalis ſpiritualiſve agentis, ſed corporeæ molis per ignis violentiam interiori ſpiritu invito, commutantem ac in aliam mercurialem formam convertentem. quod quidem altero ex his duobus modis evenire neceſſe eſt. Vel quia ſalinoſo corpori aqua ſuperadditur, nòn extrinſecè, & ſuperficia-

perficialiter, ſed intrinſecè in primordialem miſtionem; ſeu in miſti primæua conſtitutiva, & hoc uidetur impoſſibile: non enim arti conceditur, ut per ignem poſſit aliquid ad primordialia conſtitutiva ſuperaddi, ut cum illis unum quid permanenter efficiatur; alioquin & de novo poſſent miſtiones, & ſpecies ab arte per ignem produci. quod tamen experimento cognoſcitur, & ratione impoſſibile eſſe, ideoque Artifex nullus potis eſt aut erit, ſpeciem aliquam ex ipſis elementis gignere, nec conſequenter ſpeciem unam in aliam tranſmutare, cum arti non concedatur dominium ſuper ſubſtantias ſpirituales, unde ſeminales virtutes pendent, & rerum diverſæ ſpecies emergunt. Cum vero in proiectione lapidis philoſophici ſuper imperfecta metalla fit illorum tranſmutatio, hoc inde accidit, quod in ipſo lapide ſit virtus ſpiritualis auri valdè intenſa, per ignem intrinſecum auctum efficacior ac potentior reddita tot gradibus, quod poſſunt inde partes quantitati lapidis reſpondentes commutari. lapis ergo tunc gerit vicem ſeminis, corpus inferiorum metallorum

ſibi

ſibi diſponens, & in illud auri proprietates omnes pariens. Ignis vero externus loco inſtrumenti eſt non ſolum lapidem ipſum, ſed corpus metallicum liquefaciens, aperiens, & ad lapidis penetrationem ſubiectum diſponens.

Salinoſum ergo corpus per aquæ additionem in volatilem formam redigi minimè poterit. altera itaque ratione incedere oportebit, ut videlicet ab ipſo terræ nonnihil dematur, ut reſiduum humidius ſeu aquoſius redditum mercurialis proprietatis naturam adipiſcatur, quod quidem arti permittitur: ipſa enim naturæ ſubiecta ſaltem plurima deſtruere, nòn conſtruere poteſt. Hæc igitur transmutatio, deſtructio quædam eſt ab arte patrata per ignis violentiam, ut inſtrumentum; ideoque data opportunitate alterius apti corporis ſeminalis ſpiritus interior, qui ex corpore ſalinoſo in mercuriale miſtum violenter deductus eſt, facilè amiſſam corporeitatem reaſſumit ex alieno, quod ex proprio prius perdiderat, quare ſimplicia plurima ſoluendo ipſe recoagulatur.

De

De virtutibus, & proprietatibus Alchaeſt.

DISCEPTATIO DECIMA.

IAm ſæpius prænominati liquoris Alchaeſt vires ſunt inquirendæ, quarum principalis, & potiſſima eſt, quod ſit univerſale quodam ſoluens, quo mixta cuncta liqueſcunt: vel in diverſas ſubſtantias diſſecantur: vel in aliam à priore proprietatem commutentur: nec video qua ratione dicatur, cuncta in primam materiam reſolvere ſeruata ſeminum poteſtate. Dupliciter enim hic erratum videtur, tum quia non in primam materiam redigere aliquid, nedum omnia, experimento cognoſcitur: tum quia ſeminum poteſtas nullo modo ſuperſtes eſſe poterit in eo, quod per illud ſoluens fuerit excogitatum.

Et

Et primum quidem demonſtrare non eſt difficile: ſive enim per materiam primam aquam ipſam intelligas elementalem: ſive quod Chemiſtæ doctiores intellexere, neutrum hic liquor efficit, licet enim quædam reſolvat ſecundum partem in aquam prædictam, nunquam tamen totum miſtum ita diſſecare poteſt. In liquidis enim ut vino, ſuccis ac ſimilibus cum pars maxima aquæ non ita uniformiter ligata interius cum aliis elementis videatur, non mirum erit, ſi per hunc tenuiſſimum ſoluens dividatur à Reliquis. Hoc enim fieri etiam videmus per ſimplicem, & vulgarem deſtillationem per quam in aquam prorſus inſipidam, & inutilem ſimplicia convertuntur deſtillanda: non propterea dicendum erit illa, in primam materiam eſſe converſa: quod enim reſiduum eſt, nunquam totum in talem aquam convertere, nec naturaliter, nec artificialiter poſſibile erit: Si enim miſtum ex tribus conſtat primis, aere, aqua, & terra, ignem enim, quem merè ſpiritum alibi monſtrauimus, hîc non ponimus, neceſſe eſt & in illa non in aquam ſolam quicquid ſoluitur abire; niſi

dicatur, cuncta miſta nil eſſe aliud niſi merè aquam, quam ſententiam explodimus abundè in noſtris Orthophyſicis. quod ſi per primam materiam intelligamus, ut philoſophantium turba communiter intelligit, materia ſcilicet, unde natura primitus operationis miſti ſpecificas inchoat, ut ſunt ſpermata in Animantibus, germina in plantis, & philoſophicus ille mercurius à particularibus accidentibus, & ſuperfluitatibus in univerſalem quandam quaſi naturam, unde metalla cuncta originem naturaliter ſumpſiſſe credidere: vel artificialiter, ut in opere phyſicochemico ad ſolarem influentiam poſterius ſuſcipiendam, liquidò patet experientia, nihil per talem liquorem in hanc primam materiam progredi: poſt eius ſiquidem actionem ſupermiſta virtus ſeminalis germinativa extinguitur; quia mixtionis proportio in tali partium ſubſtantiali diviſione necatur.

Et hinc patet ſimiliter ſecundum, quod diximus, nequaquam ſcilicet ſuperſtitem, & incorruptam remanere poſſe facultatem ſeminalem poſt eiuſmodi ſoluentis actionem.

nem. Per hanc enim miſta ſingula in diverſas ſubſtantias, ſi ſubiectorum natura id perferat, diſſecantur, quod in cunctis eveniremiſtis conſtat, & in animalibus quidem, & plantis notiſſimum, ut cum eorum ſeminalis poteſtas organis, & inſtrumentis ſit addita poſt prædicti ſoluentis actionem, per quam illa in diſſimiles homogeneas ſubſtantias vertuntur, qua ratione incorrupta ſupereſſe valebit? In metallis verò, atque ſimilibus ex mineris depromptis corporibus, quamvis inſtrumenta ad ſeminalem vim edendam haud exigantur, miſtio nihilominus congrua, aptaque requiritur, quam per talem liquorem ſuſque deque inverti non eſt dubitandum, quinimò metallorum nonnulla, uti Mercurius, ita poſt ſoluentis prædicti ab ipſo extractionem, ſic à naturali ſtatu elongatur, ut proprietates à prioribus longè diſſimiles nanciſcatur. Figitur enim ita, ut in plumbi examine non exterminetur. Aurum vero in ſubtilem vaporem, ut Paracelſus loquitur, ex prædicto Alchaeſt redigitur. Venus itidem in vitriolum verſa in duas dividitur ſubſtantias, quarum

altera oleoſa, ſive ſulpuhrea, quæ Veneris tinctura eſt, altera Veneris corpus in albedinem verſum, quod nunquam vireſcet amplius. quomodo ergo poterit in prædictis metallis, ſeu ipſorum partibus ſeminalis virtus incorrupta permanere, cum ſic à priori ſua natura immutata reperiantur?

Quamobrem rectius aſſeremus, liquorem illum corpus omne in tenuiorem ſubſtantiam, vel ſubſtantias reducere cum medica facultate à ſeminali ſive ſpecifica proprietate defluente; medica ſiquidem vis, quæ prius interius latitabat, corpore craſſiori cohibita ne vires medicas exereret; poſtquam per tenuiſſimum illum liquorem fuerit attenuata, tunc ſe ſe dat in conſpectum, ſeu in actum venit poteſtas, quæ potentialiter ſolum antea illis inhærebat. Hujuſmodi vero medica facultas non ex vi ſeminis tali ſpeciei congruente, ſed potius ex tenuitate, & ſimilitudine cauſæ morbificæ diſſoluendæ, quæ ſola cauſa eſt morborum ferè omnium, ac proinde per prædictum ſoluens plurima parantur arcana eandem virtutem obtinentia, quamquam ex diverſis ſimplicibus

cibus deſumpta ſpecie differentibus, quamvis nonnulla huic magis quam alteri craſſo corpori convenientiam in morbis deprehendantur. Si enim materia illa ſulphurea extiterit, nulli dubium eſt, ſulphureum arcanum illi intimius adoptari, penetrari, & per illud diſſolui, natura expulſionem ſatagente. & ſi mercurialis, vel ſalinoſa, pari ratione à ſimilibus illud idem effici; quod ſi arcanum naturam univerſalem poſſederit, univerſalem quamdam vim habebit ad omnes cuiuſcumque generis ægritudinum cauſas ſoluendas, incidendas, & ad expulſionem diſponendam. ita eſt præcipitatus diaphoreticus Paracelſi. Hic enim mercurius eſt ſulphureus, ac ſalineus. Simili quoque ratione philoſophicus lapis ad ægritudines univerſas mirum in modum conducit: nec exiſtimandum eſt, ſimilia medicamenta noſtram miſtionem ingredi, primiſque noſtris conſtitutivis aggregari, & couniri; hoc enim fieri nequit abſque elementorum diſſolutione, quæ ſi ſemel contingeret, jam ſpiritus Architectonicus ſeminalis per diſſolutionem euanidus nequiret iterum ſibi

corpora diſſoluta reparare, cum præſertim inſtrumenta, & organa perierint. In diſſolutione quoque ſanguinis, & partium morboſa poterunt etiam naturæ auxiliari per ſuam ſimpliciſſimam puritatem, atque ſtabilem fixionem, heterogeneas impuritates ſibi diſſimiles relinquendo, purioribus, ac ſimplicioribus ſeſe uniendo, atque ſuppetias quadantenus ferendo, cum ſimile ſimili gaudeat, eique amicabilius adhæreat, juxta Democriti ab Hoſtene Magiſtro receptam ſententiam; de his tamen fuſius, & apertius in noſtris orthomedicorum diſputationibus. Per prædictum ergo ſoluens cuncta in rerum natura miſta ita diſponuntur, attenuantur, & ad actionem in humanum corpus exercendam promoventur. Hinc non ſolum prædictus Præcipitatus. Arcanum corallinum. Mercurius vitæ verus. Elixir proprietatis. Salia, liquores & olea. Aliaque ferè innumera pharmaca longe, quam ſint vulgaria efficaciora præparantur; ſed & Arcanum ad lapidem veſicæ diſſoluendum, ex lapide paucis intellecto, licet ab Helmontio ſat claré inſinuato, & ab ipſo quem-

quemadmodum à Paracelſo, ludi nomine nuncupato.

Quinimò unuſquiſque per ſe ipſum poterit, & alia inde ad libitum parare: Nec videri etiam impoſſibile debet, noñulla poſſe ſic præparari, præſertim quæ ex vegetantium familia depromuntur, ut in alimenti ſimilitudinem primis conſtitutiuis, ſi non intimè, proximè tamen adjungantur.

Pariterque plurima ex metallicis, & metallis deſumpta, ſi per viſcera ad alimentorum normam redigi queant, viſcerumque obedientiæ ſubijci; Sicut etiam & virulenta quædam inde parari poſſe non dubito, quod cauſa forſan etiam extitit, quare prædicti Auctores præfati liquoris claram deſcriptionem reticere voluerint: ne ſcilicet anſa facilior ſceleſtis hominibus delinquendi præbeatur.

Cœteræ prædicti liquoris proprietates conſultò nobis omittendæ viſæ ſunt; tum quia plurimæ per auctorem ſæpius nominatum ſatis apertè deſcribuntur; tum quia per ſe ipſum quiſque poterit; Si eius

 poſſeſ-

poſſeſſionem aſſequutus fuerit, experimento indagare. Id tamen enixè præcavere nitatur, ne caſuali errore tanti theſauri longo tempore ac labore quæſiti amiſſionem incurrat, quod facilè evenire poterit, licet ex ſeipſo incorruptibilis quodammodo appareat. Id tamen prætereundum haud videtur, quod huic liquori peculiari ratione convenit: quód omnia ferè miſta diſponat; illis vero non couniatur, ſed poſt ſolutionem ab illis integrè ſeparetur; quamvis auro nonnihil illius videatur adnecti, cum illud in vaporem ſoluendo redigit, ea penitus ratione, qua ſolet argento in calcem per ſeparationis aquam redacto, & cum triplo ſalis armoniaci optimè commiſto, oleum Tartari adjũgo, quinquies vel pluries repetitis imbibitionibus, ad ignem levem exiccationibus argentum ſublimatur, & redditur ita volatile, ac fluidum, ut rudioribus non ſolum, ſed peritioribus etiam argentum viuum verũ exiſtimatum fuerit, cum plurimas ipſius proprietates ex hac operatione obtinuiſſe reperiatur; tametſi valdè hic hallucinentur: argentum quidem viuum apparet, at minimè niſi

niſi ſpurium ac ſophiſticum erit. facile ſiquidem in argentum, ut prius redit, ſi argento alteri ad ignem liquefacto ſuperiniiciatur, menſtruum, per quod in liquiditate tenebatur, alias non facilè ſeparabile ſic euolat, & priorem amiſſam formam recuperat, quod argento vivo comuni nulla prorſus ratione accidit: nunquam enim in argentum niſi adulterinum commutari poſſibile erit abſque lapidis argentifici adminiſtratione, quod & auro contingit: cum per adiuncta in formam olei punicei volatilis redigitur. quod Helmontius docet tract. meteor. progyſnam. §. 5.

Quamobrem hic liquor nulli miſto aſſociari valet, quamvis ob ſuam incredibilem tenuitatem cuncta intimè peruadat ea ratione, qua ignis; & hinc ignis aqueus, ſeu aqua ignea dici ſolet. ut hinc nonnulli, tametſi falsò, crediderint, lapidem phyſicochemicum inde confici poſſe, cum ſimiles appellationes lapidi huic potiſſimum à Philoſophis tributas viderint, ignis tamen dum cuncta ferè miſta diſſoluit, illorum quamplurimum aperiendo diſſipat: quicquid enim ſulphure-

um eſt, urit ; quod mercuriale vero eſt, in vaporem diſpergit, nihilque reſiduum ſupereſt præter ſal, ſeu ſalis naturam habens. At liquor Alchaeſt quicquid ſoluit, conſervat, & pro varietate ſubjectorum in diverſos liquores localiter etiam ſeparat, ut quod ſulphureum adeſt, & oleoſum ſuperiorem partem: quod mercuriale inferiorem: quod gravius vero fuerit, infimam partem occupet, ſoluente ipſo ſupra vel infra reſidente.

De Virtutibus Lapidis.

DISCEPTATIO DECIMA PRIMA.

PHiloſophici lapidis vires, ac uſus univerſos, & ſingulos recenſere inſtituti noſtri propoſitum in hac præſenti tractatione non eſt, ſed ſolummodo eorum nonnihil tangere, quantum ſcilicet ad ipſius Alchaeſt, & lapidis phyſici convenientias ac differentias cognoſcendas ſat viſum fuerit. hunc enim ab initio menti ſcopum præfiximus, atque

interim

interim ſimul ingenuis probiſque laborantibus Viris lucem clariorem ex noſtris experimentis depromptam præbere ; qui tamen lapidis ejuſdem facultates accuratius enumeratas callere exoptarit, ex Lullio, ex Auroræ conſurgentis Auctore, quam Divo Thomæ nonnulli adſcribunt , ex Henrici Khunrath Lipſienſis amphitheatro, aliiſque Sophorum ſcriptis petere poterit. Nos quoque alibi noſtris elucubrationibus eaſdem pro ingenii noſtri tenuitate abundè dedimus.

Omnium primam efficaciam plerique, nec immeritò, ſapientiam prædicant: ſed quî nam fiat, ut ex lapide, lapidiſue præparatione ſapientiam haurire valeamus, nonnullis nec infimæ claſſis Doctoribus viſum eſt incongruum, minimèque credendum, exiſtimantibus jactantiæ potius quam veritatis pruritu ſimiles nugas ſophos effutiſſe. Nemo tamen in animum ſibi falſam hanc opinionem ſerpere ſinat, cum nihil inde proficui talia jactantibus profeſſoribus oriatur.

Quod ſi artis arcana euulgare fas eſſet, quiſq; luce clarius hoc idē fateri cogeretur,

ſpeculum enim eſt, quo nedum creata cuncta, ſed & Dei quoque invisibilia (quantum quidem mortalibus permiſſum eſt) conſpiciuntur: hinc Petrus Ioan. Faber noſtri Æui, chemicæ que artis lumen præclariſſimum in ſuo Alchemiſta Chriſtiano, quem ex auctore Aquarii Sapientum Muſei Hermetici eſt imitatus, Chriſtianæ religionis myſteria per veræ chemiæ magiſterium non difficilè demonſtrari poſſe ediſſerit. Nec id quidem immeritò, cum enim cuncta, humana, divinaque ex uno fonte profluxerint, mutuo quodam nexu inuicem quaſi catena conſtricta videntur, ut ex uno cognito reliqua cognoſcantur. quod quamvis omnibus æquè conveniat, lapidis tamen artificio in primis jure tribuendum eſt; cum enim omnia, quæ nobis conſpicienda proſtant, vel elementa ſint, vel ex his compoſita, illa ſanè nec producta, nec producenda cognoſci queunt: cum vero cognitio rerum non ante vel poſt, ſed in ipſo productionis modo, & actu conſiſtat: patet inde ſapientiam nobis oriri minimè poſſe: hæc vero animalia ſunt vegetantia, & metallica. Animalium, at-

que

que Vegetantium generationes, ac generationis modos in ipſis inſtrumentorum clauſtris occultos, reconditos, minimeque veſtigabiles quis non fatebitur? Quiſue penitiores terræ ſinus percurrere, ac metallorum miſtiones oculis ſubiectas nobiſque poſtea enucleandas obſervare potuit unquam? At in chemico artificio naturæ opus ita ſeſe nobis peruium, oculiſque intuendum præbet, ut metallorum principia, generationem, ac generationis progreſſum, modum, terminum cum omnibus circumſtantiis ad amuſſim obſervare Sophus queat. Cumque cætera omnia mutuam proportionem, ac ſimilitudinem habeant invicem, facilè inde coniectari cuncta decet: quinimmò ſcientiæ peritiæque pene omnes inde apertiſſimè patefiũt, ut videre eſt in præfatione Monadis Geroglificæ doctiſſimi Viri Ioannis Dee Londinenſis. In illo artis progreſſu ſiderũ curſus, virtutes, influentiæ, elemẽtorũ miſtiones, ignis actiones, ac univerſa alioquin occulta naturę vis quaſi ſcenico theatro repreſẽtari videtur. De hoc intelligi debet, ꝙ de Archimedici nõ Archimedis ſphæ-

rula vitrea cecinit Claudianus in carmine.

Iupiter in parvo cũ cerneret athera vitro &c. In Sophorum enim vitro ea veraciter cognoſcuntur, quæ alia probabili ratione contigiſſe nequit intelligi.

De metallorum tranſmutationibus non eſt, quod multa dicantur: tum quia jam notius eſt quam ut verbis ea res indigere videatur: tum quia ſingulare hoc eſt huic ſubjecto, ut metalla vario modo tranſmutando non quidem falsò atque ſophiſticè, ſed verè ac realiter commutet, quod liquori Alchaeſt non conceditur: per hunc enim inverti aliquatenus metalla videntur: at verè invicem tranſmutari nullatenus; cum ad hoc non ſit ſatis metalla diſſoluere, vel in diverſas ſubſtantias diſcerpere, ſed inſuper ſpecificas naturas, & proprietates ſuperaddere oportet, quod ſine ſeminali potentia, cui tantum illud efficere permittitur, ſuperaddere omnino eſt impoſſibile.

Quid tandem in medicina præſtare valeat philoſophorum arcanum, apud omnes artis peritos eſt in confeſſo. Si etenim metalla cuncta penetrare valet, quidni humani corporis

corporis excrementa valde minori craſſitiæ duritieque prædita penetrare poterit? atque hinc viſcerum, cutiſque totius obſtructos meatus reſerare, ac emundare valebit? Et id quidem doſi perminima, tum ob ſui incredibilem tenuitatē, tum etiam ob naturæ inſitum ignem multiplicatum, ſubſtantiæque indiſſipabilem fixitatem, quæ tamen ob humiditatis radicalis copiam facilè in actionē duci poſſit levis cuiuſcumque caloris miniſterio, nec id per ſe ſolum exequi potis eſt, ſed & reliqua miſtorum genera ad hoc idem præſtandum longè reddit efficaciora, quam fuerint in propria natura. Id autē efficit certiſſimè, mirabilem enim actionem poſſidet, nec immerito ſubiectum plenum admirabilitatis perhibetur, miraculorum naturalium, non divinorum effector potentiſſimus.

De Salis Tartari Virtutibus.
DISCEPTATIO DECIMA SECUNDA.

QUid Sal Tartari, ſive aliud conſimile præſtare valeat in metalla minimè venit

exami-

examinandum; cum illud momenti quid eſ-ſe nequeat: quamquam nonnulli, ſed perperam, aliquid magni illo efficere ſe poſſe ſperarunt quantum ad tranſmutationem, cum nihil actionem aliquam habere poſſit in id, ad cuius interiores miſtionis ſubſtantias pertingere nequit. quare extrinſecus tantùm percurrens illorum maculas abſtergere, colores accidentales immutare, corpus aliquatenus à priori ſtatu leviter alterare, & id genus conſimile parere quidem poteſt, atqui ſeminalem virtutem ſic tranſmutari nullatenus eſt poſſibile; quinimmò nec in ſuo fixitatis ordine aliquid ad medicinæ opera niſi valde debiliter conducere experientia cognitum eſt: ſi enim valido igni reſiſtere ſat potenter videtur, qua ratione ab humani corporis imbecillo ſuperari, & ad actum, ut Medici loquuntur, deduci valebit? Alimenti quidem vicem ſubire, ciborumque normam gerere poſſe concedimus: at medicamenti vim potentiorem ac velociorem exercere non poterit. hoc enim vincere, illud vinci oportet, hoc via modoque cõſueto, illud inſueto procedit: quod ni fiat, impoſ-

impoſſibile quoque erit ægritudines depellere: quod ſi in ſpiritum, & volatilitatem ducatur, non tantum per ſe, ſed etiam per plurima ſibi ſolutione connexa varios morbos curare, ac morborum cauſas elimare poterit, non quod ſic exoticam qualitatem ab illis ſit adeptum, ſed quod ſubſtantiam quoque per eiuſmodi ſpiritum diſſolutam ac ſibi counitam in penitiores viſcerum ductus trahere valeat. quod ſi metallicum id fuerit, dummodo non ſit aurum, quod ob ſui fortiſſimam miſtionem à nulla re, præter unicam jam dictam illi ſimillimam diſſoluitur, impoſſibile non eſt aliquid corporeæ ſubſtantiæ abradi, atque ita diſponi, ut interior ignis cum viſcerum inſita virtute illud evincere facilè poſſit: nec requiritur miſtionis profunda penetratio, nec ultima diſſolutio ad morbos occultiores abigendos, immò nec ad nutritionem, cum ſæpè videantur proprietates alimenti in aliti ſubſtantia ſenſibiliter immutatas permanere; quod qua ratione contingat in orthophyſicorum tractatu demonſtratum eſt ſufficienter.

In hoc autem à liquore Alchaëſt ſpiritus hic

hic ſalis diſtare compertus eſt, quod ille ſolutis non commiſceatur licet penitiores rerum ſinus ac receſſus permeet. At ſal hoc volatile, Alchalium, nec tam profunde pertingat, nec à ſolutis facilè ſeparabile: non æquè tamen omnia diſſoluit, ſed pro majori, vel minori miſtorum cum illo ſimilitudine, ac pro fortiori, vel debiliori miſtione diverſa ratione operatur.

Cum Acidis igitur ad glandularum ſub inteſtinis in meſenterio exiſtentium, venarum lactearum, ac Pancreatis infartus. Cum Amaris ad Hepatis. Cum ſalſis ad Renum craſſiora excrementa diſſoluenda proficuus hic ſpiritus invenitur. Ad Lienem vero, ſimiliumque viſcerum longe magis diſtantium, quam prædicta ſoſpitibus viribus non pertinget immediatè, cum in tam longo itinere, vel ſanguini commixtus hebeſcat, vel excrementis inhærens priuſquam illuc perveniat, extra corpus cum illis expellatur. Hinc fit ut pluribus expellendis ægritudinibus efficax reperiatur, febribus præſertim, quæ ex ſanguinis diſſolutione ob nimiam ipſius rarefactionem ex cordis motu, cruoriſque

riſque circulatione impedita, ut plurimum proficiſcuntur, quod tripliciter evenire poterit. Vel ex partibus corporis ductus comprimentibus, ut in apoſtematibus: Vel excrementis ſibimet ipſis copia vel craſſitie, ſeu lentore vias ad conſuetum exitum intercludentibus: Vel ipſo ſanguine craſſefacto, vel nimis quam par ſit quomodolibet rarefacto. Ex his enim omnibus ſanguinis elementa diſſoluuntur, & ignis, qui prius ligamine, ne ſentiri poſſet, cohibebatur, liber redditus, viribus reparatis furens exardeſcit. Quod ſi obice deleto cruori via reddatur aperta, cuncta miteſcunt, ſanguis in ordinem redigitur, ac febrilis calor extinguitur. Hoc autem efficit ſal volatile, dum ſua tenuitate velociter viſcera permeat, obiecta impedimenta diſſipat, atque diſpergit. De quibus omnibus latius in orthomedicorum tractatu.

Pluribus conſimiliter ægritudinibus depellendis aptiſſimum ſal illud experiemur, dum viſcera ad nutrimenti defecationem deſtinata peruia redduntur, & ab excrementorum infartu repurgantur, ut fæçes, quæ jugiter

jugiter per illa generantur, & ad conſueta loca quaſi cloacas expellentur, liberum, & expeditum tranſitum inveniant. Sic enim ſanitatem amiſſam reparari poſſe conſtat.

De Similitudine, & Convenientia liquoris Alchaeſt cum Mercurio Philoſophorum, & quid ſit in primam materiam duci.

DISCEPTATIO DECIMA TERTIA.

DUbitandum non eſt, quin ſubiectum, & materia prædictorum ſolventium ab initio, antequam quidquam ars ſuper illa operetur, eadem omninò ſit: at multum diſcriminis inter utrumque reperitur, ſi eorumdem proceſſus attendimus, ut ſuperiobus Diſceptationibus ſufficienter expoſuimus, Iam de ſimilitudine, & convenientia amborum nobis hoc loco diſſerendum eſt. Hic enim fuit præſentis noſtri ſuſcepti la-

pti laboris ab initio finis principalis, ut ſcilicet plura, in quibus illa duo verè conveniant, aut diſcrepent, apprimè cognoſcantur; ut in poſterum hîc errari, ſicut hactenus pleriſque contigiſſe ſenſimus, difficilimè poſſit, quæ non ſolum in materia, in qua non ſimilitudo tantum, & convenientia, ſed identitas, uti dictum eſt, exiſtit; ſed in operatione ſimilitudinem non identitatem ineſſe præmonemus, cum inuicem è directo exponantur: quoniam hæc artificialis eſt: illa naturalis. At in operandi modo talis ineſt ſimilitudo, ut facillimè decipi quiſque etiam non mediocriter intelligens poſſit: deſcriptio enim unius ita alteri adequatæ competit, ut vix diſcrimen internoſcatur: ſiquidem utrumque opus circa idem, ut dictum eſt, ſubiectum exercetur: utrumque ſimilibus loquendi ſormulis, ac nominibus indigitatur, uti ſunt illa: Spiritus, Ignis aqueus. Aqua ignea. Univerſale ſoluens. & id genus alia: utrumque per ignem, utrumque ſoluendo, atque coagulando: utrumque pariter longum, ac tædioſum, inveſtigatione difficile: in utroque materia ſubiecta ad naturam

turam valdè à priori diverſam redigitur, in primo namque ſuo naturali ſtatu, antequam quidquam ars in illam operetur, unicam ſolum habet naturalem propenſionem, ad quam ab ipſamet natura, obſtetricia ſolum artificis manu pervenire valet, ſicut hoc idem in quibuſuis naturæ ſubiectis obſervare licet: quodlibet enim pro varia ſpecie ac virtute interna ſeminali ad ſuæ ſpeciei conſervationem, ac propagationem tendit, non alienæ: at per artem multipliciter, ſed violenter, & extra naturæ ſuæ prædeſtinationem protrahi poteſt, ut in grano tritici apparet: quod ex natura ſua ad triticeam ſpeciem multiplicandam inclinat; per artem tamen in varios, ac diverſos uſus violentia quadam perducitur. Cum ergo res ita ſe habeat, artifices tamen dum Hermetici lapidis magiſterium occultare conantur, ita verſatili loquutione utuntur, ut valde facili negotio in varios ſenſus eorum intentio detorqueri valeat; in nullo tamen eiuſmodi loquendi ſtylus aptius, & convenientius applicari poteſt, quam in confectione liquoris Alchaeſt, etiamſi longiſſimè diſtent.

Præterea concordant ambo in virium ſuarum admirabilitate , utroque ſiquidem præparata ſubjecto, effectus demonſtrantur maximè admirandi. Cum enim hoc, ſicut & aliud, tenuiſſima præditum ſit ſubſtantia, miſtorum corpora intimè peruadit , illa in diverſas ſubſtantias priori ſimpliciores , ac tenuiores diſcerpens, ad utiliores, perfectioreſque uſus , pro humanæ neceſſitatis indigentiis ; pluresque alias obtinent convenientias hic non enumerandas ; inter quas tamen illa reticenda minimè videtur , quæ ad occultam ipſorum indagationem non parum conducit. Etenim in utroque magiſterio quædam fit ad primam, ut aiunt , materiam reductio, in qua re id ſummopere adnotari velim , non ſolum per enarratum liquorem corpora in primam redigi materiam, uti monuimus, ideſt in varias , ac ſimpliciores ſubſtantias pro miſtorum naturæ diverſitate , quæ diviſio , reductio putatur in materiam primam , ſed quia ſubſtantiæ ipſæ redactæ fluentes conſpiciuntur ; tametſi Mercurius vulgi ab illo figitur , hoc eſt in igne permanens redditur ; in qua re

perſpi-

perſpicuum fit, ſubſtantias quaſdam æquè ac Mercurium homogeneas in varias partes haud eſſe ſecabiles, uti aurum, aqua, arenæ quædam ſpecies, & quædam alia naturæ eiuſdem, quæ partium diviſionem non admittunt, quemadmodum illa ſunt, quæ tam fortem miſtionem ſeu ſimplicitatem non poſſident. Non tantum itaque corpora hæc liquore illo ſic reſoluuntur, ſed ipſa pariter materia liquoris, dum præparatur, in primam retrahi materiam creditur, dum per magiſterium artificiale ſolutionis, & coagulationis in aquam craſſam diaphanam redigitur vulgari aquæ non abſimilem, ex qua prædictus liquor corrumpitur ac ſuperatur, dum illum in aquam elementalem inutilem tranſmutat; tunc vero quædam ab ipſo ſeparatur pinguedinoſa craſſities, in qua igneam ſuam ac ſolventem virtutem extitiſſe crediderim: nec mihi conſtat adhuc, quare tranſmutationem hanc reticuerit Helmontius, qui id tantum protulit, quod quamvis dictus liquor incorruptibilis pènè videatur, à ſuo tamen compari in ſeruitutem reducatur, ac tranſmutatur, nec compar hoc revela-

velat, quod elementalis eſt aqua ex qua mihi experimento innotuit liquorem corrumpi.

Id autem maiori indagine, & adnotatione dignum admoneo, quod jam omnibus auriferæ artis indagatoribus ſum revelaturus, quod in Hermetici ſecreti præparatione, omnium ſcriptorũ conſenſu, neceſſaria eſt ſimilis in primam materiam reductio, ſine qua finem obtinere petitum, eſt penitus impoſſibile, quæ non eſt in aquam diaphanam, qua cuncta miſta tamquam ex fundamentali ac originali elemento conſtare falsò putavit Helmontius, ſed in ſubſtantiam puriſſimam maximè homogeneam, volatilem, digeſtam, & opacam atque etiam innati caloris plurimum habere dicimus, ſuperfluitatibus, quibus in ſuo naturali ſtatu ſcatebat, emundatam; non quia ſui loci defectu ex accidenti fuerit infecta pueri leproſi ſimilitudine, quod plures vel graviſſimi Auctores voluiſſe videntur; ſed ex vi ſeminis, ut alibi apertius diſputabitur, atque id reductio in primam materiam dicitur, cum exiſtimaverint illam eſſe materiam metallorum generationi propinquiorem, in qua re

miſticæ occultationis exemplum occulere, alioquin, ut verba ſonant, falſa iudicanda ſunt; cum prædictum ſubiectum, ex quo prima extrahitur materia ſemen ſuum ſpeciale, per naturam obtinuerit, quemadmodum in vegetantibus etiam idem innoteſcit: hæc enim in primam reſoluuntur materiam, cum ad novam generationem per naturam ut efficientem, & per artem, ut miniſtrantem in eorum cultura germina ſua proferunt; per hanc tamē generationem non in alienā tendunt ſobolē, ſed in propriā ac genuinam: ita pariter & in metallis; non enim ferrum, v g. ideo tale, quia vis ſpiritualis ab excremento ſuæ ſtationis prohibita fuerit à fine, quo deſtinabatur, ſed quia illa talem ſibi aſſumpſit elementalem maſſam ex qua, in qua, & per quam ſuas poſſet naturales operationes exercere; alioquin ſequeretur non unicam eſſe ferri ſpeciem, cum accidentia, quibus ſpiritus ille architectonicus prohiberi poſſet, etiam ſententia illorum, qui contrarium ſuſtinere videntur, plura ſint, ac multiplici ratione in ſubiectam materiam intrudi queant: quare etiam ſi ex hoc metallo philoſophorum

phorum dictus mercurius extraheretur, & ad ſuam naturalem multiplicationem, & finem iterùm duceretur, licet id ſit impoſſibile, nihilominus ex illo nihil aliud produci poſſibile foret, niſi ſpecies ferrea, dummodo ab alia ſpirituali vi potentiori evicta non fuerit. Non tamen negaverim poſſe contingere, quin ſeminalis ſpiritus poſſit à ſuo itinere accidentaliter exorbitare alicujus neceſſariæ circumſtantiæ defectu: ſed tunc negabimus productum eſſe ſpeciem ordinariam, & naturæ conſuetam, ſed monſtruoſam, & notham; quod tamen de ferro dici nequit: monſtra etenim rariſſima ſunt, ac vix duo æqualiter diverſis locis, & temporibus experimento deprehenduntur, quod & in vegetantibus, & animalibus pariter obſervari licet, hinc eſt, quod & philoſophicam præparatam materiam ulterius deducere per naturam, & artem eſt impoſſibile ſine additione ſolaris fermenti, cum ſine hoc ſuæ prædeſtinationis ultimum attigerit. Dicitur autem univerſalis multipliciter, at præcipuè, quia credita ſit per additionem alterius metallici ſeminis ad quam-

 cumque

cumque metallorum ſpeciem redigi poſſe, cum in ultima ſuæ pluſquam perfectionis fixione altera fermentatione opus habeat, quam Lullius ſecundam appellat, ſine qua nec aurum, nec argentum exibit: alioquin niſi fermenti vas ſuper fermentandum prævaluerit, ad ſpeciem hanc, vel illam metalli redigi minimè valeret. Et hoc arcanum ſicut digniſſimum eſt, ita ab auctoribus non ita clarè detectum eſſe per eorum ſcripta apparet.

Præterea metallicum germen ſeu corpus originale ac primum metallorum in ſubterraneis locis, ubi naturaliter illa generantur, duplici nomine univerſale dicitur; tum ratione efficientis intrinſeci; tum ratione materiæ corporalis, in qua illud operatur. & ratione quidem efficientis, quia metallum non generatur naturaliter ex metallo, ſicut ſtirpes, & animantia ex ſuis individuis mediante ſemine, ſed ex ſpiritu ſtellarum immediatè in minerarum cavernas effuſo, à quo individuum metallicum immediatè profluit, & in illo quieſcit non ulterius progrediens, niſi per artem in Philoſophica genera-

neratione, ita per ignem diſponatur, ut vis ſeminalis per eumdem ignem aucta prolifica reddatur, quod tamen per ſolam naturam eſt impoſſibile. Cum igitur germen illud prædictum ex ſpiritu univerſali nondum in aliquo corpore ligato in generationem ſibi debitam urgeatur, imediatè univerſale jure dicetur, non tamen quia ſingula metalla ex unico ſingulari ſpiritu univerſali producantur, ſed quodlibet ex ſuo ſpeciali, ſicut quodlibet plantarum, & animantiū individuum; quamvis nomine tenus dicantur ex mercurio cuncta progigni; at mercurii in ſingulis metallis eſſentialiter ac ſpecificè differunt: non diſſimili ratione ac plantæ, quæ licet omnes ex ligneo corpore, ut & animalia ex carneo conflentur, lignum tamen à ligno, ſicut caro à carne eſſentialiter diſtinguuntur, quod idem fit in metallis, quæ quamuis videantur ex mercurio prodiiſſe, nemo tamen ſibi perſuadeat ex mercurio vulgi, nec ex mercurio quodam univerſali prodiiſſe, ſed ſingula ex ſingulari, & proprio ſuo ſemine, quod mercuriale apparet ex ſimilitudine ad ſenſus, ſicut & in lignis prædictis, & car-

nibus, quæ in quibuſdam accidentibus conveniunt, ſed in natura eſſentiali intrinſeca ſpecificè diſtant.

Ratione tamen materiæ ſubiecti dici quoque poſſunt metalla ex univerſali corpore conflari, quoniam non ex corporeo ſemine parentum, ſicut in plantis, & animalibus fieri apparet: at immeditatè ſolum ex alimentis per ignem præparatis ac diſpoſitis, & in vaporoſam ſubſtantiam in unionem redactis: & hoc ideo, quia in his non ſunt inſtrumenta; quibus ſeminale corpus in ipſis intrinſecus ad novam prolem edendam conficeretur.

Cum igitur in prædictis, & in aliis pariter ambo illa magiſteria maximè convenire videantur, non mirum videri debet, ſi quis in errorem facilè incurrere queat, ſicuti de facto prædicto Autori, & aliis etiam contigit, alterum pro altero accipientibus, quod ne in poſterum contingat, eorum quoque differentias ſubnectere oportebit.

De liquoris Alchaeſt, & Mercurii Philoſophici diſcrimine.

DISCEPTATIO XIV. ET ULTIMA.

SImilitudines, atque convenientias inter duo prædicta magiſteria quamplurimas eſſe oſtendimus, & multò plures etiam addi potuiſſent, non quidem in ſubiecto, in quo non tantum ſimilitudinem, ſed omnimodam identitatem ineſſe monuimus, ſed in operandi methodo: at ſi qui penitus eadem ſcrutati fuerint, ſuperficialiter, & extrinſecè invicem convenire apparebunt, cum in rei veritate plurimum, & longiſſimè diſtent, tum ratione effectuum ab ipſis procedentium.

Quamobrem cunctis arcana hæc inquirentibus ſummopere proficuum eſſe duximus, ſi differentias quoque inter utrumque opus patefaceremus, nimis vero tædioſum

foret ac indecens etiam , & ſingulas differentias ſingillatim recenſere, ſed eas dumtaxat, quæ utiliores ac principaliores videbuntur.

Differunt ergo primum, quod liquor ille prædictus ſoluens eſt merum artis opus. Philoſophicus Mercurius, ſicut & lapis perfectus ſolius eſt naturæ modico artis iuuamine. Deinde quia in hoc ſubiectum ulterius perficiendo ducitur. In illo è contra deſtruendo à priori naturæ ſtatu remouetur. Liquor ille præterea in fine ſuæ præparationis volatilis, & ab igne fugiens eſt. Mercurius vero dictus in ſuæ pluſquam perfectionis complemento finali fixiſſimus eſt; quamvis in penultimo termino regenerationis ſit etiam fugitiuus, & facilè etiam alterabilis, niſi per ſibi gratum ferculum iuvetur, quo ad ſtabilem fixitatem, & permanentiam ducitur.

Illæ ſub aquæ forma finaliter conſpiciendum ſe præbet. Hic vero ſub forma craſſa, viſcida, & fluida. Quamvis enim hic quoque in ſuæ operationis curſu ſemel videatur ſub ſpecie aquæ elementalis diaphanæ, hoc

ſolum

ſolum evenit in naturali ſublimationis circulatione , cum ad ultimum perfectionis non peruenerit. at aqua illa extra vas ab Artifice tractari nequit ſub eadem forma, quoniam aqua eſt re ipſa non elementalis , ſed metallica ex vapore philoſophici ſubiecti exiſtentis inferius orta. hic enim iugiter in ſublime ſcandens ibidem condenſatus nunc roris, nunc guttarum maiorum, aut minorum effigiem præ ſe fert, quæ guttæ ſubinde auctæ diverſos riuulos pariunt ad ima fluentes, rurſuſque reſurgunt longo tempore ſic aſcendentes, ac deſcendentes, & hoc vaſe arctiſſimè ſigillato, cui ſi quid vel mininum rimulæ contigerit, illicò deſinit vaporis aſcenſio ad fundum, unde proceſſerat, recidentis , quod Amico experienti bis caſu quodam accidentali ſucceſſit , cuius cauſam diù inveſtigans hanc fuiſſe crediderim.

Cum enim ſuſpicarer opus penitus deſtructum, vel ſaltem debilitatum, exiſtimans aliquid per rimulam evanuiſſe ob ſibilum, qui clarè percipitur, inveni nihil detrimenti ſenſiſſe materiam , quæ novo vaſe, ut prius

 optimè

optimè obturato, recondita non minori potentia prædita circularem ſublimationem, ut prius, exercebat: quare intellexi, ſibilum non ex vaporis metallici exitu proveniſſe, ſed aeris, hic enim dum in inferiori parte ex fontinæ calore rareſcit, & ex vapore ab ipſa ſurgente extruditur, in ſuperiori condenſatur, ut ſcilicet aeri rarefacto, & in vaporem redacto per ignem ſubiectum, locum cedēdo præbeat. Hoc verò ſenſu deprehenditur, non ſolum in vapore pulcherrimum iridem pariente, ſed in ſubiecto limpidiſſimo, cœlique colore fulgente fonticulo viſibiliter tumefacto; quare neceſſario ſupernus aer modicè refrigeratus, & novo ſuccedente continuè vapore compreſſus denſatur, & craſſeſcit, ut hinc reddatur aptus ad gravem vaporem metallicum ſuſtinendum, ſi nullus pateat egreſſus, alioquin exiens aer dum ad naturalem ſtatum, a quo violenter denuò redit, qui reliquus eſt rareſcens ineptus eſt ulterius, ut vaporem graviſſimum firmiter ſuſtinere valeat, ideoque ad radicem recurrens evaneſcit, interim opus nullatenus infirmatum deprehenditur; nam vaſe

recenti occluſa materia iterum eodem modo circulariter ſe movet, donec tandem in fine quieſcat, & planè figatur.

In Alchaeſt vero non ita ſe res habet. Hic enim poſt ſuum ultimum perfectionis terminum ſub aquæ forma remanet ſemper nullatenus coagulabilis neque per ſe, neque per aliud additamentum: ſicut enim cuncta quæquæ miſta diſſoluit non in elementa; ſed in partes ſubſtantiales ſimpliciores: ita per nullum repatitur ullatenus, ſed ab omnibus omninò ſeparatur.

Ad hæc opus Alchaeſt igne vehementi paratur. At opus phyſicochemicum igne non ſolum imbecillo indiget, ſed maximè remiſſo, uſque adeò, ut ſi quid limites excedat, actum ſit de felici ſucceſſu: nec maius arcanum profundiſſimè ab Artificibus occultatum in tota praxi reperitur, quam in igne per ſuos gradus, & puncta temperando.

Illud quoque difficile eſt intellectu, arduum, atque in ſuo Magiſterio laborioſiſ-

ſimum. At hoc obſcuriſſimum, & implicatum ita, ut vix deprehendit queat, ſed poſtquam integrè cognitum fuerit in ſui operatione, facillimè peragitur, ut nemo, niſi qui viderit, credat.

Liquor Alchaeſt metalla imperfecta in maiorem imperfectionem deducit, quantum ad naturalem ſtatum, dum ea in diverſas ſubſtantias diſpeſcit, licet quantum ad medicas virtutes ſpectat, illa potentiora, ac efficaciora ægritudinibus arcendis reddat.

At philoſophicum elixir imperfecta metalla perficit, verèque & realiter tranſmutat, nec vi medica debiliori pollet, immo longe maiori, ut nulla hactenus inventa medicina fuerit illa tutior atque ſublimior. hoc autem non leviter eſt adnotandum, nequis ſibi falsò perſuadeat, ſicut & Helmontius in hac re deceptus quoque fuiſſe videtur, per prædictum artificialem liquorem poſſe philoſophicam medicinam ad metalla verè, & non ſophiſticè tranſmutanda ullatenus præparari, quinimmò per opus Alchaeſt ſubiectum phyſicochemico magiſterio neceſſarium per

um per naturam magna ſolicitudine compoſitum, mirabilique proprietate dotatum à ſuis proprietatibus, & virtutibus illis per naturã inditis longiſſimè removetur, adeo, ut amplius ad priorem conditionem redigi nulla ratione valeat; quamobrem impoſſile penitus erit, ut per liquorem illum, aut illius praxim, opus phyſicochemicum compleatur: hoc enim in eo potiſſimum conſiſtit, ut ſubiectum ita ſuaviter, ac ingenioſè tractetur, ut ne minimum quid detrimenti ſentiat. Alteratur quidem perfectivè, ſed ita leviter, ac parcè, ut interior vis ſpiritualis ſeminis, atque corporeá elementorum compago nihil omninò labefieri per ſua ſigna clariſſima innoteſcat, quod quidem facilè evenire poteſt, & quantumcumque minima læſione labile ſubiectum tangatur, ſtatim inquinatur, infirmatur, & necatur, & operationi prorſus inhabile redditur, quod ſatis apertè revelatum eſt à Bernardo Comite Trevirenſi in epiſt. & à nobis in orthochymicorum tractatu. Ultimum tandem diſcrimen eſt inter utrumque, quod phyſicum ad morbos quoſuis curandos efficaciſ-

 ſimum

ſimum fuerit ſemper habitum,& deprehenſum, præter alias, quas poſſidet vires ſummopere admirandas. Sed alterum artificiale per ſe ipſum neſcio ad quid interius aſſumptum valeat, cum nec Paracelſus, nec Helmontius de illo periculum aliquod ſeſe feciſſe recenſeat:nec ipſe pariter ſum experturus,cum arcana quæ innumera ex ipſo parantur,ſatis eſſe poſſint, alioquin liquor uſu tali deficeret paulatim. In arcanis vero parandis potentiam , & virtutem ſemper eamdem conſervat,nec imminuitur.

Aliud præterea diſcrimen addi potuiſſet, quod nempe phyſicum opus multiplicativa vi à ſeminali potentia procedente polleat. Artificiale vero , utpote in quo ſeminalis poteſtas periit, nec in ſe, nec in iis, quæ ſoluendo tetigerit, multiplicandi virtutem ullam poſſideat, quod tamen data opera omiſimus, cum dubitari poſſit, num virtus ea multiplicandi in Mercurio philoſophico verè reperiatur, nec ne? cum ei non ſit ab auctoribus tributa, ſed ſolum Elixiri perfecto, & ad finale complementum deducto.de

cto. de qua re alibi proprio loco diſputabitur.

Atque hæc ſunt, quę Artificibus penſitanda offerre voluimus, ne de nceps tam turpiter hallucinentur, aut ab aliis vel impoſtoribus, vel ignaris decipi queant. Et ut etiam in utroque magiſterio aliquid aliud ex me didiciſſe ſentiant, quod à Paracelſo difficulter, ac difficilius ab Helmontio retraxiſſent, cum uterque palam profeſſus fuerit, ſe nihil de his magiſteriis revelaturos. Verum de phyſicochemico magiſterio copioſius propriis tractationibus me plurima hactenus in obſcuro delitescentia revelaturum promitto. Si vitam Nobis paulò diuturniorem incolumemque conceſſerit Deus Optimus Maximus, cui ſoli laus, gloria, & ſanctificatio in æternum.

Noi Reformatori dello Studio di Padoa.

H*Avendo oſſervato per fede d l P. Commiſſario del Sant' Officio non eſſervi nel Libro intitolato*, Clara fideliſque admonitoria Diſceptatio Practicæ Manualis experimento; veraciter comprobata de duobus Artis, & Naturæ miraculis, *de Ludovico de i Conti da Macerata, coſa contro la ſanta Fede, e parimente per atteſtato del Segretario noſtro niente contro Principi, ò buoni coſtumi, concedemo licenza, che poſſi eſſere ſtampato, dovendo oſſervarſi gl' ordini, & eſſerne preſentate due copie &c.*

Dat. dal. Magiſtrato noſtro. li 3. Giugno 1661.

(Gio. Donato Refformat.

(

(Battiſta Nani Gau. Proc. Refform.

Alem. Ang. Donini Secr.

CA-

CATALOGVS TRACTATVVM,

Quos Auctor propediem, ſe Typis ſpondet editurum.

I.

ORthophyſicorum libri tres, in quibus Nova Rerum Naturalium Diſquiſitio proponitur Methodo breviori, clariori, diligentiori, ac firmiori, quam ab alio quocumque, ſeu ex Veteribus, ſeu ex Recentioribus, Auctore, hucuſque præſtitum fuerit, indeque Phyſica genuinæ puritati, priorique ſuo ſplendori reſtituitur. Opus ſanè cunctis veritatis Sectatoribus non minus utile, quam gratum.

II.

MIneralium naturæ operum recens inveſtigatio, qua metallorum potiſſimum

mum principia, cauſæ, proprietates, generationes, generationumque modi fideliter explanantur. Methodo breviori, clariori, diligentiori, ac firmiori, quam ab alio quocumque, ſeu ex Veteribus, ſeu ex Recentioribus, Auctore hucuſque præſtitum fuerit. Opus ſanè cunctis veritatis ſectatoribus non minus utilè, quam gratum.

III.

ORthomedicorum libri duo: in quibus Orthophyſicorum principiis præſuppoſitis nova Rerum Medicarum Diſquiſitio proponitur, Methodo breviori, clariori, diligentiori, ac firmiori, quam ab alio quocumque, ſeu ex Veteribus, ſeu ex Recentioribus, Auctore hucuſque præſtitum fuerit: indeque Medicina genuinæ puritati, priorique ſuo nitori reſtituitur. Opus ſanè cunctis veritatis Sectatoribus non minus utile, quam gratum.

IV.

ORthochymicorum libri tres: in quibus Orthophyſicorum principiis præſuppoſitis Rerum Chymicarum Theorica

Diſquiſito proponitur, Methodo breviori, clariori, diligentiori, ac firmiori, quam ab alio quocumque ſeu ex Veteribus, ſeu ex Recentioribus, Auctore, hucuſque præſtitum fuerit: indeque Chymica genuinæ puritati, priorique ſuo candori reſtituitur. Opus ſanè cunctis veritatis Sectatoribus non minus utile, quam gratum.

V.

OEdipus Chemiſta conſolatorius, dicta quamplurima, quæ in Sophorum ſcriptis, Chymicorum præſertim, tum Veterum, tum Neotericorum celebrioris nominis auctorum inveniuntur obſcura, difficilia, typica, parabolica, myſtica, kabaliſtica, ænigmatica, alioque modo implicata, illuminans, facilitans, declarans, explanans, enodans, enucleans, reſerans, ac explicans: ut hinc multo faciliori negotio Chymici tractatus poſt hac intelligi poſſint.

VI.

OEdipi Chemiſtæ conſolatorii fabulas penè omnes, quæ in Ouidii metamorphoſeos libris conſcribuntur, genuino chymico

mico ſenſu, ad quem ſolum inſinuandum à ſuis primis Inventoribus excogitatæ fuerunt, candidè interpretantis pars altera.

VII.

DE Ovo Triſmegiſto: unde Phænix ille ſempiternus Avis phyſicochemica regeneratione excluditur; phyſicaque plusquam perfectione cōmpletur, ac cælica propagatione augetur. Sive de univerſo philoſophici lapidis tertriuno opere liber.

VIII.

ALPhidii Philoſophi Vetuſtiſſimi, ac Præclariſſimi libellus chymica myſteria fideliſſimè complectens. Cui titulum fecit Clavis Sapientiæ Maioris. nunc primum ſcholiis perutilibus illuſtratus.

[illegible] Googl

A 28:

BIBLI
Vitt
X